

תנאים הללו והם שלא ישא אשה אחרת בחייה ושהיא נאמנת בכל מיני מאכל ומשקה ושאלם הם ושלוש תמות סת אל טרף המ' אחר נשואיה וכן אין לה ולא בת או שיהלקו כל מה ששאליר מבגדיה ותכשיטיה הכל כאשר לכל לב' חלקים ויורשי סת אל טרף יקחו חלק והבעל חלק. והדירה שיהיה כחפזה ויראנה ואינו יכול לאונסה שחדור במקום סכנה שהיא אינה רואה. וקנינו מיד המשך ק"ג איך יתחלה באלו הארבעים דינר בחזרת מוקדם למשדכתו סת אל טרף ובעוב לבו נתנס לה ועוד הוסיף עשרה דינרים ממשות מלרים במתנה גמורה מעשיו גלויה ומפורסמת מתנה דלית בה חזרה וזה הוא קנס אם יעבור זמן השואל או יבעל אחד מאלו התנאים המ'. וקנינו מיד המורשה מר יהודה המ' שעליו ועליה מעשיו בחזרת חוב גמור להמשך מ' יפה המ' עשרה דינרים אם יבעל אחד מהתנאים ולקחמו קנין מהמשך והמשדכת והמורשה כל אחד מה שיגיע לו קנין גמור חמור בכלי הכסף לקנות בו מעשיו ברגום בלי אונס כלל בביטול כל מורשין ותגליון דלא כאסמכתא ודלא כטופסי דשטרי. תורינו דדרתו הקדושה הדין בזה ושכרו כפול מלח המ' :

תשובה אינו חייב המורשה שום דבר מאלו הי' דינרים. ואינו חייב המשך שום דבר על מה שנחשבב אם יברר שבאונס היה עובדו ואינה חייבת הבח אם היא רואה לינשא לאחרים אחר עבור השקה אך כל הבגדים אשר שלה לה המשך תחזיר לו או למורשה שלו. ואין לאבי המשך לשאול ולא לנכוח מה שנתן בנו כי אם ע"י מורשה נאמן בב"ד ואין לעניים שום זכות במה שזכר :

וכתב משה

קנב

שאלה מה יאמר אדונינו בני שיש לו מנהג לעלות לס"ת משלים או לקרוא ההפטרות או בעליה אחרת הידועה לו ולאבותיו ויהי היום ערערו יחידי הק"ק על זה ואמרו שהם רוצים להעלות לס"ת במקומו איש אחר ואמרו שבתורה לא יש חוקה ואינה מונעת שום אחד מלעלות. אם יזכו בדבריהם ויבעל חק האיש ההוא אם לא יורינו רבינו הדין בזה ויבא שכרו כפול מלח המ' מן השמים :

תשובה אם האיש הלזה אשר רואה לעלות במקומו גדול ממנו בחכמה וביראה יהיה מה שאמרו כי חקי החזרה אינן כרעון איש ואיש להחזיק בדבר ההוא. ואם הוא שזה אולי משום דרכי שלום. אמנם

קנב

שאלה יורינו רבינו בראובן ששך את לאה ונכתבו שטר שדוכין להזכיר בו כל התנאים ותחייבו שכל המבעל תנאי אחד מזה שהחזו שחייב לתת לשכנגדו עשרה דינרים ועשו זמן החופה אחר עבור שזה אחת. וראובן אחר כלותו מעשות כל אלה חלק הלך לו למדינת הים לטריפוליא אשר במצרב ובאה ידיעה פה העירה שלכל הספינות והאנשים אשר בחוכם עכבוס ואין יולא ונחלאחר ראובן שם ובמאי דביני בני עבר הומן אשר החזו בניהם שיהיה החופה והלך אבי המשדכת ושידך את בתו לאיש אחר. וכשמוע אבי ראובן חרה לו ואמר לאבי המשדכת מה זאת עשית ויהי כמשיב למה יסרה אפך הלא ידעת שהומן אשר קנבנו עבר ולא אעבב את בתי מלהשיאה כי עני ורבינו אי ואין ידי משגת. ויען האיש אבי המשך את מחותנו לאמר אם כן איפה אחת בעלת את השדוכין חן לי העשרה דינרים אשר התנינו שהמבעל התנאי חייב ליתן לחברו. וכאשר חזרו המוקדם אשר נתן ראובן ללאה והעשרה דינרים קנס אשר בניהם ולא ראה אבי המשדך לקבלם והניחם עד יבא תשובתו הרמה מה יהיה הדין בזה. ואף גם זו נדר אבי המשך עשרה דינרים אלו לעניים ומשע שאלם לא יראה בנו לתתם לעניים יתנם הוא מניסו. יורינו רבינו מה יהיה הדין בזה ואם יש לעניים זכות בזה יורינו מורינו ושכרו כפול מן השמים וזה חסם שטר השדוכין :

שדך מר ור' יפה הבחור היקר בן כבוד גדולת קדושת מרנא ורבנא זכריה הוקן יל' בר' אברהם הוקן הנכבד ל"ע את סת אל טרף הבחולה הבוגרת ברת מרנא ורבנא אלעזר הוקן היקר ב"ר יטועה הוקן הנכבד ל"ע. וזה אחר שהקנו קנין גמור מן סת אל טרף המכרת איך עשהה מורשה לדודה מרנא ורבנא יהודה הבחור היקר ש"ו שיחנה בעדה באלו השדוכין וההרשאה קימת אבד ד' אמות קרקע ומה שיגשה בין המורשה והמשך המכרים שהמוקדם יהיה ארבעים דינר ממשות מלרים במתנה משעת הכנוס והמלאחר מלח דינר ג"כ ושהיה הכנוס אחר עבור שזה אחת מומן השדוכין והביא המשך משות המוקדמים אשר זכרו והם הארבעים דינר ונתן ג"כ שלשה טבעות ומסר כל זה להמורשה מר יהודה המ' וקבלם ממנו בפנינו אנו חתומי מטע לשיהיו בידו בחזרת פקדון עד שעת השואל והתנו על המשך שיכתוב בכתובת משדכתו

ואם יהיה לנו ספק באותן המים אם יש צנבן עשרה אם לאו מותר ללכת בהם בשבת האיל ואותה הספינה הקטנה ואותו סוואר של קורות שטים על פני המים שלא נודע עמקם * והראיה על זה השורש המוסכם עליו והוא אמרם ז"ל ספינקא דרבנן לקולא ודאורייתא לחומרא ואמר ז"ל תחומין דרבנן * ומחילת מאלו שתי ההקדמות החרת ההליכה על גב המים אלא אם כן יתאמת אלנו שצבן פחות מעשרה טפחים שדינם דין היבשה כמו שביארנו ובהם ההיקף חבטל ראיית מי שזכרם שאוסר זה מפני שחוששין שלא תהיה הספינה נוסעת לפי שכל מה שאסרו זה מפני שהוא סייג ואם יהיה צריך לסייג אחר יהיה הדבר הולך ללא חלית * אבל מה שזכרם מהתלוותם במנהג ידוע שמהנהג הוא דבר שלרף להסיר בו מאד ובביאור אמרו ז"ל דברים של החר ואחרים נהגו בו איסור אי אחת רשאי להחירם בפניהם * אבל צריך לתנאי שביארו התלמוד הירושלמי והוא שלרף לידע שאותו דבר מותר ואוסרו על עצמו מלד שמדקדק על עצמו אבל אם היו אנשי אותו המנהג חושבים בדבר המותר שהוא אסור והם מחמירים על שחושבים האסור בו וז"ל אם נחזיר בו היקף מיוחד שמה להם אסורו או אין ראוי להניח בזה המעשה שזו פנים אבל צריך לתחות בידם ומודיע להם שזה שחשבו בו שהוא אסור הוא מותר ויפלו להם באסור עושה לפי שאין ראוי לקבוע העטות בשום פנים ואין הפרש בזה בין אסור המותר והחרת האסור * ואמנם ההפלה באלו הנזכרות ובהם שדומה להם מותר הוא בערב שבת לפי שהסבה שבצילה נאמר עליה אין מפליגין בספינה פחות משלשה ימים קוד' השבת וכל מה שנמשך בזה מן האסור והמותר שבציל הכרח מיוחד אמנם הוא זה כלו מלוי בהליכה בימים המלוחים שבציל מה שיררע בו מן האסור הנער והבלבול והקויה למקצת בני אדם * ואותן המקור המפורסמים הנקראים מדי כפי מה שביארו בעלי העיון מן הגאונים והיא הסבה האמתית ההולכת על הקש אחתי וזו הסבה נעדרת בהליכה באלו הנזכרות ולפיכך יעדר הדין הנמשך אחריה * והטעם בכל הספינה הוא מותר מפני שהיא רש' היסוד גמור בין בהליכה בין בעמידה ואלו סוואר של קורות אסורה להשתמש על גבן אלא בד' אמות על ארבע אמות לפי שאין להם מחיצות ודינם כדן ההולך על המים שהוא כרמלית ואסור לדרות ממי היס או הנזר אל הספינה או לשפך מים או זולתו מן הספינה לים לפי שהוא טעול מרשו היסוד לכרמלית או מכרמלית לרשות היסוד ולפיכך הוא אסור אלא בחגיו שצאר

אם זה אשר רוצה לעלות פחות ממנו או לא * שעל כיוצא בזה נאמר מעלין בקדש ולא מורידין : וכתב משה

קגד *

שאלה מה חאמר הדרת יקרת לפירת תפארת מורינו ורבינו הרב הגדול בישראל המוצהק פטים החוק נר המערבי דגל הרבנים אוח העולם ופלאו ממורח שמש עד מצולו יהי שמו לעולם כירה יכון לעולם במאמר אלהי עולם ויעמד כלל קהל הקדש בחייו ובאריכות ימיו * ההליכה בנהרות הגדולות כנחר מזרים וחדקל ופרת והדומים להם אם הוא מותר או אינו מותר * לפי ששמענו שאנשי אלער"ב אוסרים זה בשבת מהם * מי שנתן טעם לאסורו מפני דבוק הספינה בארץ בשבת ויהיו המים שחלך בהם הספינה בשבת אין בהם עשרה טפחים וכלאו היא נגדרה בארץ * ומהם מי שנתן טעם לדבר מפני פרסום זה המנהג אלס * ואם הוא מותר חודיענו ההפרש שבין ההליכה בספינה וההליכה על גבי סוואר של קורות וכיוצא בהם ומה שדומה להם שרוכבין בני אדם עליהם אם כל זה מותר * ואם הוא מותר ג"כ ליכנס בספינה ערב שבת קודם הכנסת שבת אם לא ואיך הוא דין החשמים בספינה בשבת * ואם הגיע ספינה למקום מן המקומות בשבת * אם הוא מותר לרדת ביבשה בשבת ואיך הוא מותר * ואם אינו מותר אם ישליכוהו באותו המקום בלונים איך תהיה ההגנה שם * חורנו הדרת יקרת רבינו הקדושה הדין בכל אלה כפי הכמחך המופלאה ושכרך כפול מן השמים : **תשובה** אין הפרש בין ההליכה בימים המלוחים ובין אלו הנזכרות שמימיהם מרובים הכל מותר אין בו אסור כלל * ואין הפרש בין ההליכה בספינה ובין ההליכה על גבי סוואר של קורות והדומה להם הכל מותר * אלא אם כן לא יהיו עמוקים ויהיה בין שטחם ובין שטח הארץ פחות מעשרה טפחים ואז תהיה ההליכה באלו המי' בשבת אסור ואין ההליכה באלו כדן ההליכה בארץ ויתלה בזה אסור תחומין * ואמנם המים הרבים שצבם עשרה טפחים או יותר ההליכה על גבם מותר בשבת לפי שאין אסור תחומים למעלה מעשרה כרמלית ומפני זה היה מותר ללכת בימים המלוחים חמיר על איזה חכמה שיהיו * והשאלה שנחפקה לתלמיד ושאל אם איסור תחומין למעלה מעשרה אם לאו זה האסור למעלה מעשרה ביבשה הוא כמו שנחבאר שם אבל איור היס ר"ל איור כרמלית לא יתלה בו איסור תחומין למעלה מעשרה

(* מכאן יד שאלה קצב ניתק מחמת הרמב"ם .

חשובות הרמב"ם

התלמוד והוא שיוצא לו כל שהוא עד שיהא בו היחור וישחמש עליו. ובלבד שיהא בין היות ושטח המים יותר מעשרה טפחים כדי שיהיה החשמים מכרמלית למקום בטור. אבל אם היה בין היות ובין שטח המים עשרה טפחים או פחות לרד להיות בו ד' על ארבע ואחר כך יהיה מותר ללנות מים באמצעיות או לשפוך מים ממנו לים. ומותר גם כן לשפוך מים על שפת הספינה והם יורדי ממנו לים או לנהר לפי שכן בכרמלית לא גזרו. ואם הגיעה הספינה בשבת לגמל אחד ועשו הגוים הכבש לעלמם לירד בו כמו שזכרנו לעשות מותר לישראל לירד לאוחו גמל ובלבד שיהיה בינו ובין הגמל כשיכנס השבת אלפים אמה או פחות. אבל אם נכנס עליו הספינה והוא חוץ לחומם אוחו המקום שעמדה בו הספינה בשבת אסור לו ללכת מן הספינה עד מולאי שבת אלא אם אינו יכול לעשות לרכיו בספינה לעיני בני אדם ואז יהיה מותר לו לירד ליבשה ועושה לרכיו וחורר אם לא יחכן ללכת ליבשה עד מולאי שבת מפני שגדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה וכמו שכתבנו. ואם הורידוהו גוים בחומם כגון שהשליכוהו במדינה או במערה ובכלל אומר רשות היחיד או מותר לו להלך בכולה. ואם השליכוהו במדבר כלומר רשות הרבים אסור לו ללכת חוץ לד' אמות אלא אם כן יכריחו עשות לרכיו כמו שזכרנו שילך ויתרחק עד המקום הראוי לעשות לרכיו ויחזר למקומו שהוא אוחס ארבע אמות. ואם היה אוחס המקום שהשליכוהו גוים בו במדבר מקום סכנת נפשות ומחירא מפני היקף הליסטים והיזק חיה רעה מותר לו ללכת בשבת במדבר עד שיגיע למקום שאין בו סכנת נפשות ואפילו לרד שיטף כליוני בידו מותר לו במקום סכנה. משה ב"ר מימון זצ"ל

קנה

והאמת החשובה שהשיב עליו הר"ם שמואל הלוי ראש הישיבה זצ"ל:

הראשון האין הישר הכהן יקרינו מר אברהם יצ"ו הוראה בזה מכבוד גדולת קדושת הדרת אדירי רבינו משה הדיין המובהק הגבור חכם הדור שצ"ו. בהתרת ההליכה בנהרות הגדולות כדגלה ופרת בשבת. וזכר שאוחו הארון יחמיד השם כבודו רמז אליו להראותה אלינו ולומר מה שיש אלא זה ועשיתו כפי רמיזתו. ואף על פי שזה הארון הרב הגדול יאדירנו עזרי ביול חכמה מפורסמת והשקפה על מיני חכמות וחסדיו נוראים וחזונו מפורסמים במדינות ומתפשטים ולא סרנו מלשבתם ומספר בשבתם. וכבר ידעו כל העם מה שכתבנוהו

חשובות הרמב"ם

לג

מקומו הוא מחנה ישראל ומה שהוא כשיעורו היה לו להביא ראיה מפשט הפסוק ויש לו לפרש מה שהוא פחות מזה השיעור. אם כן נחבאר לנו עתה שיש שם תחומין דאורייתא מפשט התורה ומדברי החכמים ואזכיר בהקדמה האמת מהיות דרבנן להיותה דאורייתא וההקדמה השנית מהפיקא דרבנן לסיפיקא דאורייתא ולחומרא. אם כן נחבאר לנו עתה מכל זה מהנרות שהולכות בהן הספיות והואר של קורות והם ספק אם הם למטה מעשרה אם לאו שהם ספיקא דאורייתא ולחומרא. והגאונים ז"ל הוראחם מלויים באסור ההליכה בהם וכבר אלו חכמי מערב לרבינו ז"ל וזולתו מן החכמים המפורסמים בחכמת התלמוד ובהוראה ובאורו אסור וזלתי מן הדרך שזכרנו. ומכלל מה שזכרנו הוא זה בלשונם אחר ההקדמות האחרות והוא אמרם מפליגין עניינן שהם יבדלו ויתרחקו מן הארץ ומן החוף. רחוק נבדל אם כן לא הותר אלא מה שהוא על זה הדרך. ואמנם הנהרות אין בהם הפלגה ר"ל הבדלה מן הארץ. הנה ידעת שלא נמלא היתר בהליכה בספינה בנהרות לא בדברי חכמים ולא בנהוג אצל ההמון. ואמר באחרונה שיש מן הגללים שנחבארו אצל החכמים ג"כ שבאמצע הים שעה המים בינו וצין קרקעות הים הרבה ושהחוקרים בהקם אומרים זה ואם היתה הספינה באמצעית הים במקום שהמים רבים אין שם חסור תחומין ואם היא הולכת במים מעטים כמו הנהרות יש תחומין ומדבריו יובן שההליכה בנהרות בשביל שהם קרובים מן הארץ והלכין מן היבשה נחוש שמה ילך פחות מעשרה. והאנחנו יש לנו די במה שזכרנוהו מאלה העניינים ולא הביאנו זה אלא להודיע שהנחת החכמים בבבל וזולתה על אסור זה ומה שזכרו בהלכותיה במנהגות יספיק לנו שראוי לעיין מה שזכרו בתלמוד פרק מי שהולאזוהו וזולתו הסתכלות חזק ושלם:

שמואל הלוי

קנו

חשובות הרב הגדול הר"ם בעז"ל על זאת החשובה של ראש הישיבה ז"ל: **הסתכלנו** במה שזכר הגאון הגדול רב שמואל הלוי ראש הישיבה של גולה ש"ל. בזה השאלה שנאמר לו משהי שרמזתי להראותה אליו וראינו שאין ראוי שלא להשיב על פרקי זה הדבר. ואמנם מה שהקדים מן ההסתכלות שחשב עלינו זה אריכות במורס ובשבחנו יגמלנו השם טובות על כל זה וירבה בחסידים ובבעלי מוסר כמוהו. והוא הראוי לבעלי המעלות הגדולות בחכמה ובדעת. ואין ספק אצלי שנדמה לו י"ו שאנחנו

דבריו זה את זה ויעיין בו כראוי עד שיבאר לו אחת מה שאלמנו ושאלו בו סחירת זה את זה. או שיספיק לו לומר בחשבוננו אלינו זה הפך מה שביארנו במקום פלוני וזה הוא יוחר שלם בחשבונו ולא היה לריך לאותה הארכה המדומה שהוא ל"ר הודיענו מה שלא היינו יודעים. והיוחר נפלא מה שיש באותה החשבה היוחו השם יחמיד עון מטה אוחנו שאין ראוי להוליא הכחוב מפשטנו והוא אל יאל אים ממקומו וכלו חלקנו אנחנו על זה והלא אמרנו בספר המטה במטה כ"ה ושלם מאות ממנה לא תעשה שאלמנו אל יאל אים ממקומו הוא אזהרה על ההליכה בשבת והבאלו רחיה מדבריהם לוקין על ערובי חומות דבר חורה והסכמנו באוחו הכחוב שלא מור בו כי אם מנה דאורייתא וזה הכחוב גם כן מטי אללם בבבל ולא בארתי שם ההפרש שיש בין אלפי' אמה ובין י"ב מיל לפי שאין כונת אותו הספר לרעת חלמוד המנהל אלל ידיעת ענייניהם בלבד ואמנם בחבור ביארנו זה כפי כונת הספר. אם כן לריך שיסחכל הגאון הגדול ש"ס מה שאלמנו בחשבוננו המוקדמת הוא וכל חלמוד שבעולם וכל שיש לו מעט ידיעה וידע אם נסתרות הקדמותיו אם לא. וזה שאלמנו אמרנו דבר זה ולשון השאלה המסופק צה שאלת החלמוד אם אסור חומות למעלה מעשרה או אין אסור חומות למעלה מעשרה ביצשה כמו שנתבאר שם לשונו. ואמרנו גם כן קודם זה שההליכה במים המועטים כמו זה רוצה לומר למטה מעשרה יתלה בזה אסור חומות. ואחר אלל המאמרים אמרנו שאם יהיה לנו ספק אם המים הם למטה מעשרה או למעלה מעשרה יהיה מותר בשביל ספק דרבנן וזה כלו מבוחר והוא שאסור ההליכה במים הפחושים מעשרה הוא אסור חומות דרבנן ולא דאורייתא. והיה לו להסחכל דקדוק לשונו באמרנו ויתלה בזה אסור חומות והחלות הדבר אינו ענין הדבר. ובארנו בבאור שהשאלה אם אסור חומות למעלה מעשרה או למטה מעשרה אמנם היא ביצשה כמו שנתבאר בחלמוד. ואמנם בני אדם כלנם החכמים מנם או שאינם חכמים איך יתכן להיות חומות דאורייתא על פני מים שלא חדרוך בו קף רגל והוא כרמלית. והם הנהרות כלם והמים בין היו מועטים בין היו רבים הם כרמלית והטלטול בהם אפי' באלף מיל אמנם הוא אסור מדרבנן. וכל שכן שזה לא יעלה בדעת בר בי רב דחר יומא שיהיה בהליכה במים אסור חומות דאורייתא ממחמה ישראל שהוא רשות הרבים. והלא ידוע שאסור הטלטול שיש בו חיוב סקילה אמרו בו המעביר ארבע

אמות ברשות הרבים מקורה פטור לפי שאינו דומה לגלי מדבר. כן בלי ספק המהלך י"ב מיל על פני המים המועטים פטור לפי שאינו דומה למחנה ישראל. וכבר בארנו מה שחייב בזה מן הגנות שיהיה המעביר על פני המים אסור מדרבנן והמהלך לוקה מן החורה. ובורא עולם עד עליו שמועלם לא חשבנו שיעלם זה מעיני חלמוד חכם שיהיה לריך להאריך בו זה האורך הגדול. וכל שכן בשאלה שישאל השואל כדי לידע האסור והמותר ואין כונת השואל לנבל הרשויות ולא דקדוקים אבל מה שמיחד בכונתו ואנחנו הערנוהו על מקום הראיה על זה והוא היות כל הדבר כלו בחומות דרבנן. ואיך לא הסחכל גם כן בדבריו שלא זכרנו בזה החשבה שגור חומות ואינו מקום זכרנו אלפים אמה ולא אלפים מיל ולא רחוקו לשעור כלל שקלנו מן החורה וקצתו מדרבנן. ולא השגחנו בכמות החסום אלל באיכותו אם הוא יבשה כדי שיהיה בו אסור של חורה ודאי למטה מעשרה. או כל דבר אם הוא למטה מעשרה ויהיה בו אסור מספק או שיהיה ים ויהיה מותר לכתחלה למעלה מעשרה אסור מדרבנן. למטה מעשרה והוא מאמרנו בו יתלה אסור חומות. הנה התבאר שההליכה על פני המים רוצה לומר למעלה מעשרה מותר לכתחלה לא יתלה בו אסור כלל. ושההליכה על פני המים פחושים מעשרה אסור מדבריהם ויתלה בו אסור חומות והוא מדבריהם לפי שאין שם אסור חומות דאורייתא. : משה ב"ר מישון זצ"ל

קנו

שאלה להר עינינו בטיבוחי מה פי' (כחוב ט') כל היואל במלחמת בית דוד גט כריחות כותב לאשחו ש' ואח ערובתם חקק והא האז קרא במלחמת שאלו כתיב ולא ידענא להאי במלויה. ועוד מאי שאל מלחמת בית דוד משאר מלחמות לא ספיקי יניהו ספק אחו ספק לא אחו ואכן אטבותיה דמר סמכין ובחבל ענותותיהם אחלין באורבות שחין קמיה דספרא רבה כתר החורה גולת הממורה יאלל מרוח קדשו עליו ויורו באורחות חורחו החמימה :

תשובה זה שאמרנו מלחמת בית דוד וכן כל כיואל צה כלומר מלחמה שהיא ע"פ בית דין שנמלאו בעלי המלחמה לדיקים שהרי הם עוסקים במנהל ולפיכך מדקדקין על עמלן וכותבין גט. להוליא אותן המלחמות של חבר הקושרים שכולם רשעים גמורים היו כגון אנשי הכבא של ירבעם ואחאב וחבריהם שם רשעים ירקב. אבל מלחמת בית דוד וכיואל צה כל

לד

תשובות הרמב"ם

מעל עמו וגו'. אין שום הפרש בינינו וביניך לכל דבר ודלתי יש לך לברך אשר בחר בנו ואשר נתן לנו. אשר הגחילנו ואשר הבדילנו. שכבר בחר בך הבורא והבדילך מן האומות ונתן לך החורה שהחורה לנו ולגרים נחמה שנאמר הקהל חקק אחת לכם ולגר הגר חקק עולם לדורותיכם ככם כגר יהיה לפני ה' חורה אחת ומשפט אחד יהיה לכם ולגר הגר אחת. ודע כי אבותינו שיאלו ממלרים רובם עובדי עבודה זרה היו במצרים נחשבו בגוים וילמדו ממעשיהם עד ששלח הקב"ה משה רבינו רבן של כל הציאים והבדילנו מן העמים והכניסנו אחת כנפי השכינה לנו ולכל הגרים ושם לכלנו חקק אחת. ואל יהא יחוסך קל בעיניך אם אבחנו מתחסים לאברהם יצחק ויעקב אחת מתחסים למי שאמר והיה העולם. וכן מפורש בישעיהו זה יאמר לה' אני זה יקרא בשם יעקב וגו'. וכל מה שאמרנו לך בענין הברכות שלא תשנה כבר ראינו לזה ממסכת בכורים. חמן חנין הגר מביא ואינו קורא שאינו יכול לומר אשר נשבע ה' לאבותינו לחת לנו. וכשהוא מתפלל בבית הכנסת אומר אלהי אבותינו ואם היה אמו מישראל אומר אלהי אבותינו. וכשהוא מתפלל ביו לבין עמנו אומר אלהי ואלהי אבות ישראל. וזהו הסם משנה והיא לר' מאיר ואינה הלכה אלא כמו שנפרש בירושלמי. חמן אמרינן חני בשם רבי יהודה גר עמנו מביא וקורא מאי טעמיה כי אב המון גוים נחמין לשעבר היה אב האדם מכאן ואילך אב לכל הבירות. רבי יהושע בן לוי אומר הלכה כרבי יהודה. אהא עובדא קמיה דר' אבהו והורה כרבי יהודה. הנה נחברר לך שיש לך לאמר אשר נשבע ה' לאבותינו ושאברהם אב לך ולנו ולכל הדיוקים [שהורנו] ללכת בדרכיו והוא הדין לשאר הברכות והתפלות שלא תשנה כלום. וכתב משה ב"ר מייסון זצ"ל

קנה

עוד מן גר צדק :

שאלה על הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים :
תשובה על מה שאמרתי אהא כי כל מעשה בני האדם אינה בגזירה מלפני הבורא ויתעלה הוא האמת שאין בה דופי. ולפיכך נותנין לו שכר אם הלך בדרכי הטובה ונפרעין ממנו אם הלך בדרכי רעה. וכל מעשה בני האדם בכלל יראת שמים הם. וסוף כל דבר ודבר ממעשה בני האדם מביא לידי מעלה או לידי עבירה. וזהו מה שאמרנו רבנונו ז"ל הכל בידי שמים במנהגו של עולם ועבדו. כגון מיני אילנות

אנשי האבא בחוקת לדיקים הן ואין אדם לדיק השור לעשות. מכשול לאחרים לא בחייו לא במוותו וזכר לדיקים לזכרה ולך יהיב שולמן ויקר ומלכו ודברנה : משה ב"ר מייסון

קנה

תשובת שאלה מאריך ישראל מן גר לדיק שהשיב הגאון רבינו משה ז"ל. אמר משה ב"ר מייסון מבני גלות ירושלים אשר בספרד ז"ל ה"ה הגיעו אלינו שאלות מרנה ורבנא עובדיה המשכיל המבין גר הלך יסלם יי' פעלו וזהו משכורתו שלימה מעם ה' אלהי ישראל אשר בנה לחסות חתה כנפיו. שאלה על עסקי הברכות והתפלות צריך לבין עמך או אם תתפלל בלבוש הים לך לומר אלהינו ואלהי אבותינו ואשר קדשו במלכותו ואנו ואשר הבדילנו. ואשר בחר בנו. ושהנחת את אבותינו. ושהנחתנו מאריך מצרים. ושעשה נסים לאבותינו. וכל כיוצא באלו הענינים. יש לך לומר הכל נחקק ואל תשנה דבר אלא כמו שיחפלו ויברך כל אורח מישראל כך ראוי לך לברך ולהתפלל בין שתתפלל יחידי בין שתהיה שליח לבד. ועיקר הדבר שאברהם אבינו הוא שלימד כל העם והשלים והודיעם דת האמת ויחידו של הקב"ה וביעט בע"ז והפך עבודה זרה והכניס בנים. רבים אחת כנפי השכינה ולמדו והורו וזה בנינו ובני אחריו לשמור דרך יי' כמו שכתוב בחורה כי ידעתי למען אשר יזה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' וגומר. לפיכך כל מי שנתגייר עד סוף כל הדורות וכל המייחד שמו של הקב"ה כמו שהוא נחוב בחורה מתלמידיו של אברהם אבינו ע"ה הוא ובני ביתו הם כלם והוא החזיר אותם למעט כשם שהחזיר אנשי דורו בפיו ובלמודו כך החזיר כל העתידים להחגיג צוואתו שזה את בניו ואת ביתו אחריו. נמצא אברהם אבינו ע"ה הוא אב לורשו הנשנים ההולכים בדרכיו ואב לתלמידיו והם כל גר שנתגייר לפיכך יש לך לומר אלהינו ואלהי אבותינו שאברהם ע"ה הוא אביך. ויש לך לומר שהנחת את אבותינו שאברהם נחמה האריך שנאמר לו קום וההלך בארץ לארצה ולרחבה כי לך אחינה. אבל שהנחתנו ממלרים או שעשית נסים לאבותינו אם ריית לשמור ולומר שהנחת את ישראל ממלרים ושעשית נסים לישראל אומר. ואם לא שנית אין בכך הפסד כלום מאחר שנכנסת חתה כנפי השכינה ונלוות אלינו אין כאן הפרש בינינו וביניך וכל הנסים שנעשו כאלו נעשו לנו ולך. הרי הוא אומר בישעיהו ואל יאמר בן הנכר הנלוה אל ה' לאמר הבדל יבדילנו ה'

תשובות הרמב"ם

תשובה אלו הישמעאלים אינם עובדי עבודה זרה כלל וכבר נכרתה מפיהם ומלבם. והם מיחדים לאל יחברך יחוד כראוי יחוד שאין בו רופי. ולא מפני שהם משקרים ומכזבים ואומרים שאנו אומרים שיש לאל יחברך בן נכזב גם אנחנו עליהם נאמר שהם עובדי ע"ז. שהחורה העידה עליהם אשר פיהם דבר שוא וימינם וגומ'. והיא העידה עלינו שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב לא ימלא בפייהם לשון חרמית. ואם יאמר אדם שהבית שהם מקלסין אותו בית עבודה זרה הוא ועבודה זרה לפניה בחובו שהיו עובדים אותה אבותיהם. מה בכך אלו המשתחווים כנגדו היום אם לבס לשמים. וכבר פירשו רבותינו ז"ל בסנהדרין שאם השתחווה אדם לבית עבודה זרה והוא סבור שהוא בית הכנסת הרי לבו מסור לשמים. וכן אלו הישמעאלים היום כלם טף וזשים נכרתה עבודה זרה מפיהם ובייחוד השם אין להם טעות כלל. ובאמת שהיה לישמעאלים מקודם באותם המקומות שלשה מיני עבודה זרה פגור ומרקולים וכמות. והם עלמם מודים בדברים. אלו היום וקוראים להם שמות בלשון ערבי. פגור עבודתו שיפגור עלמנו לפניו או שיניח ראשו ויגביה ערוחו למולו כמו שאלו הישמעאלים משתחווים היום בזהפלאם. ומרקולים עבודתו ברגימת האבנים וכמות עבודתו בפריעת הרגש ושלא ילבש בגד חפור. ודברים כלם מפורשים וידועים אללם מקודם שחעמוד דת הישמעאלים. אבל הישמעאלים היום אומרים זה שפגור, ראשנו ושלא נלבש בגד חפור בחפריות הוא כדי שניכע לפני האל יתעלה ולעורר היאך יעמוד אדם מקברו. וזה ששליך האבנים בפני השטן או משליכין אותן כדי לערצבו. ואחרים מתקחיים אומרים ומוחזין טעם ואחרים אמרו מהג הוא. כללו של דבר אף על פי שיעקר הדברים ויסודם לע"ז אין אדם בעולם משתחווה לאותו המקום ולא עושה דבר מכל הדברים לשם עבודה זרה לא בפיו ולא בלבו אלא לבס מסור לשמים. ואשר השיבך רבך שלא כהוגן והעליבך והכעיסך וקראך כסיל עבירה גדולה בידו וחטא גדול חטא. וקרבן בעיני שגוג הוא וראוי לו לבקש מחילה אף על פי שאתה תלמידו. ואחר כך יאמר וינעק ויחפולל ויכעז אולי יחפיר לו וימחול לו האל ית'. וכי שבור היה ולא ידע שבשליש ונשח. מקומות האבירה החורה על הגר ואמר דבר וגר לא חונה והיא אונאת דברים. אלו אמר הוא האמת והיית אמת החושה היה לו להסביר לך פנים ולדבר לך רכות כל שכן שאמרת אמת והוא החושה. ועד שזה דורש

וחיות ופסח ומזלות וגלגלים ומלאכים הכל בידי שמים. וכבר הרבנו בפ' משנה מסכת אבות מעיין זה והבאנו ראיות וכן בתחלה החבור הגדול אשר חברנו מכל המצות. וכל המצות דברים שביארנו שהם בנויים על יסודי עולם והולך ומחפש בהגדה מן ההגדות או במדרש מן המדרשים או בדברי אחד מן הגאונים זכרם לברכה עד שימלא מלה אחת ישיב זה על דבריו שהם דברי דעת וחכמה אינו אלא מאבד עצמו לדעת ודי לו מה ששטה לנפשו. וזהו שאמר לך רבך בחו של פלוגי לפלוגי וממון של פלוגי לפלוגי אם גורה שזה בכל הוא זאת והדברים כפשוטם להם נאמר בחורה פן ימות במלחמה ואיש אחר יקחנה ואיש אחר יחללו. וכי יש בעולם בעל דעה יסחפק לו דבר זה אחר מה שנחזר בחורה. אלא כך ראוי למי שהוא מבין ולבו נכון להבין דרך האמת שישים עיניו זה המפורש בחורה עקר ויסוד שלא יהיה ביו יחד החקועה אשר לא חמוט. וכשימלא פסוק מדברי הנביאים או דבר מדברי רבותינו ז"ל חולק על עקר זה וסותר עיניו זה ידרוש ויבקש בעיני לבו עד שיבין דברי הנביא או החכם אם ילאו דבריהם מכוונים בעיני המפורש בחורה הרי מה טוב ואם לאו יאמר דברי הנביא הזה או דברי חכם זה אינו יודע אותם דברים שגנו הם ואינם על פשוטיהם. וזה שאמר החכם בחו של פלוגי לפלוגי. דרך שר או דרך פורענות הוא זה. שאם זה האיש או זאת האשה עשו מצוה שראוי ליתן שכרם בהן זיווג יפה ומשכנת הקדוש ברוך הוא מווגן זה לזה. וכן אם ראוי ליפרע מהם בזוג שיהיה בו קטטה ומלחמה תמיד מווגן. וזה כענין שאמרו רבותינו ז"ל אפילו ממזר אחד בסוף העולם וממזרת אחת בסוף העולם הקדוש ברוך הוא מביא ומווגן זה לזה ואין הדבר הזה שיהיה לכל אלא לאלו שנתחייבו או שגו כמו שישר בעיני השם יתעלה. וכל אלו הדברים הם בנויים על מה שפירשנו בפירוש מסכת אבות כמו שהבנת. וחכם גדול אחת ולב מבין יש לך שהבנת הדברים וידעת דרך הישרה. ובהה משה ב"ר מימון זצ"ל

קם

עוד מן הגר צדק:

שאלה על אלו הישמעאלים שאמרת שאינם עובדי עבודה זרה ואמר לך רבך שהם עובדי ע"ז והאבנים שמשליכים בחורון הן למרקולים. והשיב לך שלא כהוגן עד שנתעצבת אל לבך ונכלמת וקרא עליך ענה כסיל כאלוהו:

קסב

שאלה אחרת אם מעלין לכהונה ע"פ עד אחד או לא:

תשובה ושאלתם מה הם המיוחדים: דעו של הכהנים שבזמן הזה בחזקה הם כהנים ואינם מיוחדים: והמיוחדים שיעידו עליו שני עדים שהוא בנו של פלוני הכהן ושהוא כשר וכן לריך שני עדים על אביו שהוא בן פלוני הכהן ושהוא כשר וכן על אבי אביו הכל בעדים עד איש שאינו לריך בדיקה כגון שהעידו שני עדים שאביו של זה ראוי וכו' משמע על גבי המזבח או ראוי וכו' בסנהדרין גדולה לפי שאין בודקין מן המזבח ולמעלה ולא מסנהדרין ולמעלה שביד דין הגדול היו בודקין עליהם ואחר כך ממנים אותם בסנהדרין או מניחים אותם לעבוד במקדש: וזהו היו הסנהדרין עוסקין תמיד בבדיקה הכהנים כמו שנחברר בסוף מסכת נדה אפילו בא כהן מיוחד ואמר בני הוא זה וכן הוא אין מעלין אותו על פיו ליוחסין עד שיהיו שם עדים שהוא בנו ושהוא כשר שמה בן גרושה הוא: לפום האי אמרינן שכן מיוחד שמשא אשה כשרה בפנינו ויאל הוא ואשחו וזה הוא ואשחו ובניה כרוכין אחריה ואמר אשה שילת עמי הרי היא זו ואלו בניה אינו לריך להביא ראייה לא על האשה ולא על הבנים ואם מחה אין לריך להביא ראי' על אדם שהיה כשרה שהרי הוחזקה בפנינו באשה כשרה ואח"כ יהיו בימי הכרוכין אחריה מיוחדים וכל הראיות האלו בשני עדים: וההפך שבין המיוחדים והכהן המוחזק הוא שהמיוחדים משמע במקדש ואוכל בקדשי הקדשים ובקדשי הגבול שהם מן החזרה ואלו הכהנים שאינם מיוחדים אלא מוחזקים בלבד אינם אוכלים אלא בחלה ובתרומה בזמן הזה שהם מדברי סופרים כמו שנחברר בגמר' יבמות ואינם אוכלים בחלה דאורייתא ולא בתרומה דאורייתא ואין לריך לומר שאין אוכלים בקדשי מקדש וכל שכן שאינם עובדין שנאמר ויאמר המושחל להם אשר לא יאכלו מקדשי הקדשים: וצריך אחר לידע שאפילו בימי עזרא ע"ה לא הייתה החלה ולא התרומה מדברי חזרה ואפילו בארץ ישראל שנאמר כי חבואו ביאת כולכם ולא ביאת מקדשכם ובימי עזרא ע"ה ביאת מקדש הייתה ולפיכך היו הכהנים שנקשו כחכם המיוחדים ולא נמלאו אוכלים בתרומה ובחלה בימי עזרא ע"ה: משה ב"ר מימון הפספרי זצ"ל:

אחר הישמעאלים אם הם עובדי ע"ז אם לאו היה לו לחוש לעצמו על הכנס שנתם עד שהכלים גר לרק שלא כדן: וכבר אמרו ח"ל כל הנועם יהיה בעיניך כעובד ע"ז: וידוע שחובה שחייבתו החזרה על הגרים גדולה היא: על האב ועל האם ולשונן בכבוד וחזרה ועל הניבאים לשמוע להם ואפשר שיכבד חס ויירא וישמע ממי שאינו אזהבו: ועל הגרים לזנו באהבה רבה המסורה ללב ואהבתם את הגר: כמו שאנו לאהבו את שמו שנה' ואהבת את ה' אלהיך: והקב"ה בכבודו אהב את הגר שנאמר ואהב גר לזנו לו לחם ושמלה: זה שקרא לך כסיל חמ' גדול הוא חס שהיה אביו ואמו ומקום מולדתו ומלכות עמו וידם הנעויה והבין בעין לבן וזה ונדבך באומה זו שהיא היום למחשב גוי עבד מושלים בו והכיר וידע שדמם דם אמת וזק והבין דרכי ישראל והכיר הכל ודף אחרי ה' ועבר בדרך הקדש ונכנס תחת כנפי השכינה ונחאבק בעפר רגלי משה רבינו ע"ה רבן של כל הניבאים וחפץ במצותיו ושאלו לבו לקרבה לאור באור החיים ולעלות למעלה המלאכים ולשמוח ולהתענג בשמחת הלזיקים והשליך העולם הזה מלבו ולא פיה אל רבנים ושני כוב מי שזו מעלתו כסיל יקרא: חלילה לך לא כסיל קרא ה' שמך אלא משכיל ופקה ומצין והולך נכוחות תלמידיו של אברהם אבינו שהיה אבותיו ומולדתו ונעה אחרי ה' ומי שביך את אברהם רבן ונחן לו שרר בעולם הזה ובעולם הבא הוא יצרך אותך ויתן לך שכר כראוי בעולם הזה ולעולם הבא: ויארץ ימך עד שחזרה במשפטי ה' לכל עדתו: ויזהר אותך לראות בכל הנחמות העמידות לישראל והיה הטוב אשר ייטיב ה' עמנו והטובנו לך כי ה' דבר טוב על ישראל:

משה ברבי מימון זצ"ל

קסג

שאלה השמחה בפישוט ידים ורגלים אם מודים בה לדוקים אם לא: ויראו רבינו ושכרו כפול מן השמים:

תשובה אין מודין בה לפי שאינה בחזרה שבתה לפיכך אם עשו בית דין והורו שהמשמחה לעבודה זרה בלא פישוט ידים ורגלים פטור הרי אלו חייבין בקרבן שגנחן לפי שטעו בדבר שאין הלדוקים מודים בו: משה ב"ר מימון זצ"ל

כל שכן ללכת לשאול להם לשלוש שלא בשעת הסכנה.
האי לא קשיא מידי דהנהו מילי דרבי טרפון במיטת
דכפרי בעיק' יניחו ודמו להנהו דדרשי בהו חכמים הרהק
מעליה דרך ואל חקרב אל פתח ביחה זה המוות
והרשות. ודמין להנהו דליחמר עליהו המיני' והמשומדי'
מורידין ולא מעלין אבל הני דהכא כל אימת דלא פקרי
בחיפוחא לא חשבינן להו כוחיהו ופלגינן להו יקרא
ומהלינן לבנייהו בשבחתא כל שכן בחולא איכא דגיר להו
גזירתא דין ועבדי להו מילה ופריעה דדילמא נפיק
מיניהו זרעא מעליא והדרי בחשבה. והני אשכחן ליה
לרבינו האי גאון ז"ל דאמר הני ולעין מילה מעולם
לא נמנעו רבוניהו עליהם השלום מלמול אח ביהם
של קראים בשבת כי אפשר שיחזרו אל המוטב ואין
מעבירין עליהם. ודברים הללו באלו ובכל כיוצא בהם
שמלין כדת חכמים וכמהגותיהם ובמחל הממונה בבית
דין ומחנכסין לבתיים תלמידי חכמים ומחפליין כמהג
שלו ואין משנין מוצא כלום. אלו דברי ר' יהודה ורבינו
האי גאון ז"ל. וחזיא מפרנסין עניי גוים עם עניי ישראל
מפני דרבי שלום ומבקרין חולי גוים עם חולי ישראל
וקוברין מחי גוים עם מחי ישראל מפני דרבי שלום. כל
שכן אלו שהם מחולעת יעקב. וייתן לפי שכלי אין בו דר
איסור שהרי יין כותים היה בחוקת היתר עד שמלא
דמות יונה בהר גריזים פירוש לאותם שהיו שוכנים בהר
גריזים. ואף על פי דמיעוטא הוה באיסור דין נסך קבלו
עליהו למיחס למיעוטא וחשו לדברי רבי מאיר דחייש
למיעוט וגזרו על יינים ועל שחיתתם גזר רבן גמליאל בנו
של רבי יהודה הנשיא ואף על גב דלא קבילי עלייהו
בדריהון דרבי מאיר ודרבנן בחריהו אחו רבי אחי ורבי
אסי ועשאו כגוים גמורים דלא סגי לישראל מיניהו
בביטול רשות לחודיה אלא עד שיסור ממנו מן הכותי
כגוי בעלמא. אבל הקראים אין ביינים שום איסור ואף
על גב דליח להו ולפני עור לא חתן משכול מהמני
אחרתא כל שכן היכא דליהו שחו מיניה דשרי ליה לבר
ישראל מינ' למיחשי מיניה. דחנן בגדה סוף פרק דס
הגדה זה הכלל כל דבר ששחורים בו אינן נאמני' עליו
פירוש על הכותיים שלא מצוי ישראל המה הא אם לא
היו שחורין נאמנים ואפילו על היין. ומדאמרין בגמרא
עלה דהא מחני' זה הכלל לאחויי מאי לאחויי תחומין
ויין נסך כיון דחשידי עלייהו לא מהמני הא לא הו
חשידי הו מהמני כדאמרין ברישא דהא מחניחין נאמנים
לומר קברו שם הנפלים או לא קברו ואוקמינן דקאי
כהן דיהו חתן בהבוא אחרת דקאמרי לא קברו ונקיט

קסג

שאלה מעיין הקראים איך יתנהגו הרבנים עמהם
במילת בניהם ובשאלת שלוםם וללכת בבחיסה
ומעיין יינים ובשאר עניינים:

תשובה אמנם אחי הנכבד והיקר ושורש השכל ומדע
העיקר ביומתי מחוקק שאלחו כי נשא ורמה
מעלחו ולדבר אליהו ולמחזיו הוא חרד ולעומק הלכות
יראה בקש לירד ולפי מה שהורינו מן השמים אשיב לפני
הדלת גדולתו ואומר. כי אלה הקראים השוכנים פה
בנו אמון ובארח מרמים ובדמשק ובשאר מקומות ארץ
ישמעאל וחולתם ראויים הם לחלקם מחלקי הכבוד
ולחקרב אלם במעשה ישר ולהתנהג עמהם במדת
הענוה ובדרך האמת והשלום כל זמן שגם הם יתנהגו
עמנו בחמימות ויסירו מהם עקשות פה ולווח שפחים
מלדבר חוזה על חכמי הרבנים שדור. וכל שכן נשיאמרו
לשום מלהלעין ומתחלונך בדברי ר"ל הקדושים התנאים
חכמי המשנה והתלמוד שדבריהם ובמהגוים הקבועים
לנו מפייהם ומפי משה מפי הגבורה אנו הולכים. ובזאת
יכון לנו לכבדם וללכת לשאול בשלוםם אפילו בבחיסה
ולמול אח בניהם ואפי' בשבת ולקבור מתיהם ולנהם
אבליהם. ודאיה לדבר הא דחנן בניטין פרק הניזקין
בסופו מחזיקין די גוים בשביעית אבל לא ידי ישראל
ושואלים בשלוםם מפני דרבי שלום ואיחמר עלה בגמרא
רב חסדא מקדים להו שלמא רב נחמן בר יצחק הוה
אמר להו שלום עליך מדי כי הוי דלא ליכפול להו שלמא
דלא כפלין שלמא לגוי. וחזיא לא ילך אדם בביתו של
גוי ביום אידו ליתן לו שלום ואם מלאו בשוק ביום אידו
וחתן לו שלום בשפה רפה ובכבוד ראש. שמע מינה דשלא
ביום אידו מותר ללכת בביתו לשאול בשלום. ומעשים
רבים בחלמוד יוכיחו בגמרא מעשה דרבא בהדי בר שישך
וכ' כדאיתא במסכת ע"ז בפרק ראשון ואם בעובדי
ע"ז קן קל וחומר במי שסופר בכל חוקי הגוים ומודה
באל אחר יחברך שמו שמוחר לנו לשאול בשלוםם ואפילו
בבחיסה. אך אם מחללים בקלות ראש מעושיה' המקודשים
בימים הקבועים לנו אסור לבר ישראל לבקרים ביום
הקבוע להם כמה שבדלו מלבם. ואם נפש אדם יאמר
האי דר' טרפון דאיתא במסכת שבת בפרק כל כחבי
הקדש דחנן ר' טרפון אומר אקפח אני אח בני שאם
יבואו לידי פירוש ספרי מינים אני אשורף אותם ואת
אזכריהם שאפילו דרך דרך אחריו להורגו ורך נחש
אחריו לשנן. אל יכנס בבחיסה אפילו בשעת הסכנה

בדרך דיכה כולי עלמא לא פליגי דאסור ואין הריפות מחוסרין דיכה שכבר דנו אותן במדוכה כל לרנן ונחבשלו כל לרנן ואין מחוסרים אלא מעט שחיקה ועירוב. ונחית מים חמין לחוד הקדירה מותר ולפי' מותר לעשות כל אלו המעשים אחר שמורידן הקדירה מעל הכירה שאין כאן אלא שחיקה ונחיתה בלבד: משה ב"ר מיימון זצ"ל

קבו

שאלה אשה ששחמדה בעלה בארץ אחרת והיא חובעת כחובתה בבית דין הכה בית דין יפה להצבות לה כחובתה מנכס בעלה אם לא? כי אמר אחד מן השופטים יש כח בבית דין להצבותה כחובתה ואינו אלא מן המחמיהים שהרי כותב לה לכשתשאל לאחר חנו לה כל מה שכתוב ליכי והיא אינה יכולה להשאל כל זמן שהיא בחיי בעלה אם לא יגרשה ונחובתה לא נחנה לגבות מהיים:

תשובה דרך הדין שלא ליעול כחובתה עד שיגרשה או עד שימות ועדיין היא אשת איש. אבל גאון מורה ומערב כולם הורו שחובתה אם רחוקה וכן מעשים בכל יום לפיכך בדבר זה ודבר קנס הוא לדבר זה לזה הרשע וסמכו על זה שאר"ל הפקר ב"ד הפקר ומדבר זו באו להוראה זו וכך הורו. וכן אנו עוש' חמיד שכל מי ששחמדה אם נפלה לו ירשה נתחן לבניו הכשרים ואם אין לו בנים בישראל חיתן ליושר אחר הראוי לירש כאלו אם לא היה זה הרשע מצוי בעולם ועמ' גם כזה הדין הפקר בית דין הפקר. וגם אני אמרתי בדין זה שחטול בלא שבועה כלל הואיל ומשום הפקר אני נותן לה כחובתה וכו' ראוי לדון:

משה ב"ר מיימון הרי"ן זצ"ל

קבו

שאלה ראובן היה נושא ונותן בחוק ויאל לישא וליחן כמנהגו בכפרים של עכו ובא אלל יהודי אחד והפקיד כליו שם ולקח מהם מקצת והלך למכור בעיר אחרת והבחין יום ויומים ושלושה ימים ולא בא אלל הביא שאר כליו ללשחון ושאלוהו עליו אמר הלך ולא חזר. לימים עברו יהודים מבני עכו דרך שם אמרה להם גויה אחת לאן אחס הולכים אמרו לה לכפר פלוני אמרה להם לא חזונו מכאן לנו וחזרו לבתיכם שמה יארע לכם מה שאירע ליהודי אחד. שאלוה מה אירע לו אמרה יאל מעיר פלונית ללכת אל עיר פלונית יאלו אחרי וחרגו. שאלוה מאין חדעו זה האיש אמרה הוא

חרומה בדיה וקא אכיל מינה קושטא קאמר דליכא שם שום עומאה ואף על גב דלית להו ולפני עור לא לא נתן מכשול כיון דקאי חמן ואכל וכן החוהך מיה בשר ונותן לו ואכלו מותר לאכול משחיטתו. ואף על גב דהא בריחא מקמי דלגורי עלייהו דלהו כגוים גמורים אחרתא היה לן למיחתי מיניה דכל שכן הוא דהיי קראים דליחנהו הכא דחמרא דידהו שרי כ"ש הכא דשחו אינהו מיניה דהא בדילי אינהו ממגע גוי וטפי מזהר. ואי משום אמהתא דאית להו דלא טבלי כלל ואפילו ליהדן איכא למיחש למגען ולא חוי לן לאחר מינן דשרי ליה למיחתי מהכא חמרא דנגען ביה הנהו אמהתא ואי אינהו לא קפדי למגען של אותן האמהות דלא טבלי להו כלל וקיימא לן דלא מיקרו בשמא דיהודים עד דטבלי אינהו נמי מרייהו ולא מהימני למימר:

משה ב"ר מיימון זצ"ל

קבו

שאלה נשיאכל ירק בלילי הפסח ומכר בורה פרי האדמה אם יבדך בסוף אחריו או לא יבדך עד שיגמור ההגדה ויבדך על המזרח באחרונה: **תשובה** יבדך אחריו מפני שההגדה מפסקת ונשיאכל המזרח יבדך חלה ואחר כך יחזור ויבדך אחריו לבסוף: משה ב"ר מיימון זצ"ל

קבה

שאלה קדירה של דייסא שמשחין אותה על גבי כירה בשבת למחר כשמורידים את הקדירה מעל הכירה מנימין בה עץ הפרור ומנימין בה הרבה ומערבין אותה ומנין אותה בעץ הפרור על לדי הקדירה או בחוק הקערה עד שמתערב הבשר והריפות והמים ותסמך ותעשה כולם גוף אחד ופעמים מסירין מים מעל פניה ואחר כך מערבין אותה. ופעמים מוסיפין לה מים חמים לפי מה שהיא לריכה כל אלו המעשים אסור או מותר:

תשובה ודאי שכל זה מותר הוא שהרי בפירו' חיינה השם והבסור והמלילות שרסקן מבעוד יום רבי ישמעאל אומר יגמור משחשך רבי עקיבא אומר לא יגמור. ואוקימנא דבמחוסרים שחיקה פלגין ואפסיקא הלכה למעשה כרבי ישמעאל. וקל וחומר הדברים אם מלילות שהם מחוסרים שחיקה מותר לגמור שחיקתן בשבת הריפות שכבר נשחקו ונחבשלו כל לרנן ואין מחוסרין אלא עירוב בלבד לא כל שכן. ואין לנו איסור בזה הענין אלא מחוסר דיכה בלבד כמו שנתברר שם

תשובות הרמב"ם

ולפיכך מיני מחיקה מותרין אם בשל אוחן הגוי שהרי נאכלין כמות שכן חיון. אבל הירקות שאין דרך להאכל חיון אם שלקן הגוי אכורין: משה ב"ר מימון ז"ל

קע

שאלה על ענין שלשה שהטילו לנים (כחצות ל"ב): **תשובה** כל דקשי לנו בשאלה זו פשוט הוא ואין לשאול ואחם הטעם עלמכם דקדקתם מיהה הא בחגאי לפי המעות. חגאי מאן דבר שמים וכי אלו היה שם חגאי [מין] איכא מאן דסליק אדעתא שהחגאי אינו מועיל בממון ואפילו החנה שיהיה רביע השכר לבעל המאכיל והשלש חלקים לבעל [המנה] מין איכא מאן דאמר שאין חולקין כמו שהחגאי ציינה. והאי מימרא אינו נר"ך לאומרו כלל ואין הדברים אומרים אלא בסחם שאמר שמואל חולקין בשוה והקשינו עליו מן המנהג שאמרה שלשה שהטילו לנים סחם שהן חולקין לפי מעות. וחידך רב נחמן שאם נשאו ונתנו במעות ושחנה עין הממון חולקין בשוה ואם היו המעות עלמין קיימין ופיחתו או הוחירו מהמח טבעא חולקין לפי מעות ואין כאן חגאי כלל אבל היה ציינה חגאי חולקים כמו שהחגאי ציינה ודבר ברור הוא עד מאד. וזה שאמרנו [למה] לא שיליק בגמרא' כמו שדרכו לשאול ולומר הכי שמואל מאי טעמא וכו'. לאו בכל מקום אומרים הכי אלא במקום ששני חגאין או שני אמוראין אומרים ענין אחד ודנין דין אחד וזה נותן טעם לדבר כך וכך וזה נותן טעם לדבר כך וכך שאלין בגמרא' ואומרים האיל ודברי שיהיה שוים ושי הטעמים לדרך אחד מראים מפני מה זה מביא ראיה מטעם כך וכך ולא הביא ראיה מטעם זה ומה הפרש יש ציינה ואין כאן מקום לדרך זו: משה ב"ר מימון

קעא

שאלה על ענין המעשר בזמן הזה כמה שורשים הגויים: **תשובה** עיקר הדבר הוא אם יש קנין לגוי בארץ ישראל להפקיע מן המעשרות או אין לו. ודבר זה מחלוקת ר' מאיר ומכנים. וכבר נחבאר בגיטין בבבלי ובכמה מקומות מן הירושלמי שאף על פי שיש קנין לגוי בארץ ישראל להפקיע מן המעשרות מן הסבורה הרי היא חייבת במעשרות מדברי סופרים. מאל דין המעשרות בזמן הזה כך הוא מי שהיה לו קרקע בארץ ישראל חייב בה בתרומות ובמעשרות מדבריהם מפני שהיא לקוחה מן הגוי ונותן מעשר ראשון לגוי כרבי עקיבא. וכן הלוקח פירות מן הגוי מחוברין בארץ

היה מודעתיו כשהיה בענו ועשה מלאכתיו וספרה להם דמותו. וכשבאו העדים השומעים אל בית דין שבענו השיאו האשה על פיהם. ויש אלוני מי שממחה בדבר ומביא ראיות וזה יגיעו אל שער דינו של אדוננו יורנו ויקבל שכרו מן השם יתברך:

תשובה זאת האשה מותרת היא להשא שור הגויים מסיחה היא לפי חומה ואף על פי שמורו ושאלו אותה כמעשה דלוער עיר החמרים ואף על פי שלא הוכירה שמו ולא ידעה אוחו בשמו כמעשה בל"ד"ן ואסוף"א. וכל אלו הדברים חורין לעקר אחד והוא שאין מדקדקין בעדות אשה עגוה. וכל המחמיר ודורש והוקר בדברים אלו לא יפה הוא עושה ואין דעת חכמים מזה הימנו שיעקר תקנהם באשה הקלו משום עגוה לאחיהם: משה ב"ר מימון ז"ל

קכח

שאלה עוד נשאל מלפני אדוננו גאוננו על דין יעקב שה' לו בנה והשיאה ולא היה ציינה שלום וגרשה ולא זכר הבעל בעת הגירושין שום דבר שבעולם ובעת שהיתה רואה להשא עמד הבעל ואמר אני לא גרשתיך אלא על מנת שלא תשא לפלוני זה אמרו לו עדי הגט ועדי מסיר' לא שמענו מפיך דבר זה לעולם ולא זכרנו שום מנה לעולם. ילמדנו רבינו היאך יהיה המנהג. אני אשחחור לפי רבינו כי איני יכול לומר דברי שבה כי כל חושבות אשר יאמר כבוד אדוננו יתברך מהם כפלי כפלים. אבל אין לנו אלא שנבקש מלפני אלהינו ית' ויתשא שחניע מלכותך במלך המשיח: **תשובה** אין בדברי הבעל כלל הואיל וגט יולא מחמת ידה לאו כל כמיניה לשווייה חנאה בגט עד שיהיו שם עדים. ותשא לכתחלה לזה והוא שלא יהיה שם חשד. אבל אם הם ושלום נטען עלי' אף על פי שאין שם עדים ראוי לכל בית דין הגון שלא ישיאו אשה למי שנחשד עליה והיא תחת בעלה. והרואה שלא תשא גרושה לפלוני יחזוב גט שלם בלא שום חגאי ויחנן אוחו בידה בפני עידי מסירה ויאמר לה קודם שחניע גט לידה בפניהם הרי זה גיטך על מנת שלא תשא לפלוני: וזהו משה ב"ר מימון ז"ל

קכט

שאלה על ענין כל שאינו עולה בשולחן מלכים (ע"ל"ח): **תשובה** תרי לישני יביאו חדא היא זאת. והשנייה כל הנאכל כמות שהוא חי וכו' ועל הא שמכין

שבעה עשר חרב ואם חוסף על המין שמו שבע שנים שכבשו ושבע שחלקו ממלך שעשו בדרך שבעה עשר יובלים גמורים ארבע מאות וארבעים משעת כניסתן לדרך עד בין הבית וה' שמד הבית הראשון ובין שחרב הבית וגלו בטל המין וכשעלה עזרא ע"ה בשייח החמילו למנות משעה שעלה וקידש בה את הארץ קדושה שנייה והיא הייתה השנה השביעית מבין בית שני וממנה החמילו למנות שמיטין ויובלות שמנין ראשון בטל משבטלה הארץ ואף על פי שלא היה יובל בימי עזרא ע"ה מן יובלות כדי לקדש שמיטין שאין שנה היובל עולה למין שני שבע אלפיא דחכמים וכן הלכה. אלו הם הדברים המצבארים מן החלמוד וכל אלו הדברים הם בגמרת ערכין פרק ששי' ולפי חשבון זה נמלך הבית בראשונה ובשייח חרב במולאי שביעית והיא השנה שחלחה מתשרי שאחר החרבן ודרך החשבון על מין זה לידע שנה השמיטה הוא שחוסף על מין שטורות שלשים וארבע לפי ששנת אחד וארבעים לחרבן החמילו לטורות כמו שנחברר בחלחה ע"ה ושליד הכל ל' והשאר פחות מל' השליכו שבעה שבעה וחדע בכמה שנים מן השבוע אחת עומד. ולפי חשבון זה תהיה שנה זו שהיא שנה שש ושמונים וארבע מאות לטורות ששית בשבוע והיא שנה עשרים ביובל. אבל מלאנו חשונה לגאון רבינו הא"י ז"ל עניינה שמנין ראשון לא בטל ושעליו אנו סומכים אבל לא מן יובלות משחרב הבית בראשונה אלא שמיטתם בלבד. ואמר באותה החשונה שהחשבון הוא ירשה היא בידיהם ושהיא סדורה בפי הכל וכך נמלך כחוב בחשונה שקודם רבי' הא"י גאון ז"ל מכמה שנים כדברי הגאון. ולפי חשבון זה נמלך הבית חרב באחרונה במולאי שביעית כמו שאמרנו ותהיה שנה שהיא ארבע מאות ושמונים ושש לטורות שנה שמיטה. והביא ראיה מהאי דאמרין בחלחה ע"ה האי מאן דבעי למדע כמה שני בשבוע וכו' דשמעת מינה דלא מינין יובל אלא שבעה שבעה בלבד מונה ולא השגיח על אלו הדברים שנחפרשו בגמרת ערכין כלל כאלו אינם כחובים. והדברים מרשים דהאי מימרא דגאון וחשבונא דיליה אזיל אליבא דמאן דאמר עזרא ע"ה לא קידש אלא זכר בעלמא עבד וקדשה ראשונה קדשה לשעמה וקדשה לעמיד לבוא ואזיל מימרא קמא דאמרין והוא דסליק אליבא דשמעת' גמרת ערכין אליבא דמאן דאמר עזרא ע"ה קדש וקדשה ראשונה קדשה לשעמה ולא קדשה לעמיד לבוא. ודבר זה נחלקו בו התנאים והאמוראים כמו שנחברר בגמ' שבועות פרק שני ובכמה מקומות בחלמוד אולם שמעמך

ישראל חייב בחרומות ומעשרות מדבריהם ונחתן לבעליהן הנהנים והלויים. ומי שאין לו קרקע ולקח פירות בדרך ישראל אם מרחו הגוי ונגמרה מלאכתם ביד הגוי פטורין שנאמר ראשית דגןך ולא דגן גוים. ואם מרחו ישראל ברשותו הרי זה מפרש מהם חרומה גדולה בלבד ומחמה לכהן ומפרש מעשר ראשון והרי הוא לבעלים דמאי אחר ליה ללוי קא אחינא מחמת גברא דלא מליה לאישתעי דינא בזהדי לפי שאין באלו המעשר איסור כמו שיש בחרומה שמעשר ראשון אף על פי שהוא חלק הלויים אינו אסור לזרים אלא חול הוא ואינו מפרש מפירות אלא חרומה מעשר שנאמר כי חקוהו מאת בני ישראל את המעשר טבילים שאתה לוקח מישראל אתה מפרש ממנו חרומה מעשר ונחתה לכהן. וכל הדברים האלו מפורשין בגמרא דבכורות פרק ראשון ומפרש מפירות אלו מעשר שני ופודהו. ודין כל מעשר שני בזמן הזה בין שמפרש מקרקע שלו [ובין שמפרש מפירות שלקח] מחללו לכתחלה על שנה פרוטה ומותר. ובזמן שביח המקדש קיים אין מחללין אותו לכתחלה אלא בשוייו כמו שנחברר בערכין פרק אחרון. וכן חרומה גדולה בזמן הזה הואיל והוא מדבריהם מפרש כל שהוא ואין לה שיעור כשמואל דאמר אפילו חטה אחת פוטרת את הכרי וחייבין בביעור בזמן הזה. וזה כלל גדול יהיה בידך שכל המנות נוספות בכל מקום ובכל זמן חוץ ממנות שנחפרש בהן שאין נוהגות אלא בדרך או אינן נוהגות אלא בפני הבית. והביעור אינו חלוי בפני הבית אלא נוהג בכל מקום שהמעשרות נוהגים. ובהדיא חנן בסוף שקלים מעשר דגן נוהג בפני הבית ושלא בפני הבית (*).

משה ב"ר מייסון ז"ל

קעב

שאלה על ענין מאימתי מוין לטורות וכו':
תשובה החמילו ישראל למנות שמיטין ויובלות משנת חמש עשרה שנה אחר שנכנסו לדרך לפי ששבע שכבשו ושבע שחלקו לא מן שמיטין שאין כל אחד ואחד מכיר חלקו. ועיקר דבר זה בספרי ונגררה הלכה זו בכמה מקומות בחלמוד. והיו מוין והולכין עד שחרב הבית בראשונה. ושנה שחרב בה שחלחה מתשרי שאחר החרבן כי באב חרב היא הייתה מולאי שביעית והיא שנה שש ושלושים ביובל של שבעה עשר לפי שהחשבון מולאי שמו בדרך ששה עשר יובלות שלמים וביובל של

(*) החשונה האמת כדור הנהיגה לביטול סימן כ"ג וישן כי כגוף הדברים מוצארים יומא לכן העתקתה עוד הפעם:

חשובות הרמב"ם

הוא להוציא מיד הלוקח ולהפסיד ממנו ותאמר לו כבר האמין אחי בעלי לקחת ממוך בלא שבועה אין ראוי לשמוע דבר זה כל שכן לדון בו ומה שאמרתי דין אמת הוא כחורה וכהלכה שאין ההאמנות מועלת אלא ליורשין שאינם מפסידים כלום והוא רזה ליתן ממנו לה ולהאמינה אבל לוקח שנחן את מעותיו לא מסלקין אותו בכדי :

משה ב"ר מימון זצ"ל

קעה

שאלה ילמדנו רבי' מאמתי תחייב הערלה שאמרה חורה שלש שנים יהיה לכם ערלים אי משעת נתינת האילנות או משעת הולדת הפרי :

תשובה משעת נתינת המין דמיא בספרא דבי רב מאמתי הוא חורה משעת נתינת נטיעה ואינה שלש שנים מיום ליום אלא ראש השנה לערלה אחד בחשתי ושלשים יום בשנה חשובים שנה ולריך י"ד יום לקליטה קודם השלשים לפיכך כל הנוטע אילן בחמשה עשר באב שמיא קודם לחשתי בחרבעים וארבעה יום או קודם לכן עלתה לו שנה למנין ערלה כמו שנחבאר בראש השנה פרק ראשון ואסור לאכול מפירות של ערלה עד חמשה עשר בשבט משנה רביעית שהיא ראש השנה לאילן ואף על פי שנממרו השלש שנים באחד בחשתי כדאמרין ופירות נטיעה זו אסורין עד חמשה עשר בשבט אם לערלה ערלה ואם לרבעי רבעי :

משה ב"ר מימון זצ"ל

קעה

שאלה חלא כחא בסיכחא שהוא אסור (שבח קל"ו) אם נלמוד ממנו לכל דבר שאין חולין בשבח כגון המלפפא וכן כל כיוצא בהן יורנו אדוננו :

תשובה אין פירוש הדבר כמו שעלה על דעתכם שאסור לחלות הכחא בסיכחא עד שחשאל וחתמד ממנו לדברים אחרים והנה אנחנו מפרשים כל אותה ההלכה וממילא חבוא התשובה וחדע שמוחר לחלות הכחא והמלפפא וכיוצא בהן חק וחכמים אומרים אין חולין את המשמרת ביום טוב ואין מותרין לחלויה בשבח ואמרין בנמרא אבשיא להו חלה מאי פירשו מי שחלה המשמרת מהו אמר רב יוסף חלה חייב טעמא דקא סבר רב יוסף שזה שחלה עשה חלה קבוע והרי היא חולדת בונה ולפיקר חייב טעמא והקשה עליו אבוי ואמר אלא מעתה חלה כחא בסיכחא הכי נמי דמיחייב כלומר שאם חלמה שזה שאסור חכמים לחלות

כמאן דאמר לא קידש וכמה פירושים יש לנו בדברים אלו בחבורים שחברנו ועדיין הדבר אצלנו ספק בשמטה וחוששין אנו לדברי הגאון ז"ל שאמר שחשבו זה ירושה בדיהם עד שיחברר לנו יפה יפה היאך הם הדברים ויסתלק ספק זה ואשלח ואודיע אחכם בע"ה יחברך :

משה ב"ר מימון זצ"ל

קעה

שאלה על ענין מוציא שם רע לא יחזיר משום קלקולא (גיתין מ"ה) איך יכול לקלקל משחניע נט לידה ואפילו בזה הבעל וערער אינו כלום :

תשובה זה שאין ערעור הבעל מועיל הוא שאומר לא גרשתי וגט מווייף הוא אין שומעין לו אבל המגרש את אשתו משום שם רע ולאחר גרשה נחבאר שהיא כשרה ולנזעה הדברים מוכיחין שאלו היה יודע שהיא כשרה לא היה מגרשה ואם יאמר אלו הייתי יודע לא הייתי מגרש בטל הגט דאגילוי מילחא בעלמא יפכל הגט כדאמרין מודעא דגט ותמנה גלויי מילחא בעלמא הוא כלומ' משודע לנו דעתו של מגרש שלא גמר וגירש אינה מנורשת ולפי שאפשר לקלקל התקינו שיהו אומרים לזה שמוציא שם רע שאין אחר יכול להחזירה לעולם כדי שיגמור ויגרש ולא יחלה הגירושין ולא יהיה יכול לומר אלו הייתי יודע לא הייתי מגרש שהרי אומרים לו אם חרזה לא חגרש ואם חגרש משום שם רע אין אחר יכול להחזיר :

משה ב"ר מימון זצ"ל

קעה

שאלה על ענין זה שאמרה שמי שכחב לאשחא נאמנות אין מועיל אלא הלקוחות אלא אלא היורשים יורינו ומורינו טעמו בזה :

תשובה דין אמת הוא שאין זה מאמינה אלא על ידי עצמן אבל להפסיד ממון אחרים אינו יכול היאך זה מאמין לה להפסיד ממון אחרים ומשנה ערוכה בדינו מנכסים משועבדין לא חפרע אלא בשבועה ובי מפני שהאמינה אינו עשוי להחפיהם לררי ואינה עשויה לחמול והיאך חטרוף ויאבד הלוקח מעותיו בלא שבועה אלא לעולם לא חטרוף עד ששבועה שלא נפרעה כלום ולא מחלה והא דחקן ולא ליורשי ולא לבאים ברשותי הוא שלא יבואו הבאים ברשותו להשביעה על מה שחפשה שיאמרו לה השבעי ואחר כך תעלי כחובתך שהיא אומרת כבר האמין אחי בעלי ואין לכם אלא הנשאר אחרי ובלא שבועה אבל כשהבוא

חל

חשובות הרמב"ם

וכבר נשאלה שאלה לרבינו האי גאון ז"ל על עקר מחלוקתם ואמר שאינה ידועה וכך כתב רבינו נסים ז"ל בכתב המפתח: אבל ודאי הרי נחביר לך שכן חולקין רבי יהודה ור' שמעון במקלקל דר' יהודה פוטר בחובל דרך קלקול ור' שמעון מחייב: משה ב"ר מייסון זצ"ל

קעץ

שאלה איש האלהים אחה: ודברי פיך אמת: יבא דברך אלינו ויורנו ה' ברייתא דאגריא דפרק קמא דמסכת נדה (דף ד') גבי כר של תרומה שחונה על גבי הדף ומדף טמא נחון תחתיה חף על פי שאם נפלה אי איפשר לה ליפול אלא אם כן נגעו במדף ובא ומלאה במקום אחר טהורה שאנו חומרין אדם טהור נכנס לשם ונעלה עד שיאמר ברור לו שלא נכנס אדם לשם אחר רבי אלעאי לא נלכדה אלא לתקום מדרון הכי איתא בגמרא דנדה: וקשיא מאי שנא ברייתא דכר מברייתא דקורדוס דאגריא נמי בפירקא קמא דפסחים דתייא קורדוס שאבד בבית הבית טמא שאני אומר טמא נכנס לשם ונעלו רבן שמעון: בן גמליאל אומר הבית טהור וכו'. אמאי בקורדוס חלין בגמרא באדם טמא ומטמאין מספיקא לכולהו טהרות דאיכא בבייתא וגבי כר דתרומה חלין באדם טהור ואמר טהור אדרבא בכר של תרומה איכא למיחלי בחרי רישותי באדם טמא שמה נכנס לשם ולקחה מעל הדף והניחה במקום שנמצאת שם או שמה נפלה מאליה ונגעה במדף הכחון תחת הדף ונעמאח כל שכן דאוקמה רבי אלעאי במקום מדרון: ואף על גב דשני להלן שאני מדף דעומא דרבנן אכתי קושיא בדוכתיה קיימא: מופת דורינו ופלאו ילמדנו הנפלא מעין שלינו ושכרו כפול מן השמים:

תשובה הדבר ידוע שמי שהיה ביתו פתוח ובא ומלאו פתחו שהוא נמי טהור ואם מלאו שנגב משם דבר כל שבבית טמא שהגנבים או המוכסים או הגבאים שנגבסו בבית טמאזהו: וכל אלו הדברים משניות ערוכות הן לפי שכל אלו רשעים הם ופחותים מכל עמי הארץ שהם כולם בחזקת טומאה ובגדיהם מדרס לפיכך אם היה כר של תרומה על גבי הדף ובא ומלאו במקום אחר אין אומרים נפל ונעמא אלא אדם נכנס לבית ופיניחו ממקום לתקום ואותו האדם בחזקת כשרות וטהור היה שהרי לא לקח מן הבית כלום אבל הקורדוס שאבד ואמר אותו חנא אדם גיב נכנס וגנבו הואיל ויחזיק הנכנס בגניבה יטמא כל הבית: וכן אם היה קורדוס בזית זו ומלאו בזית אחרת נאמר אדם

המשמרת מפני שהוא אהל קבוע ולפיכך חייב טמאח מאי שנא משמרת אפי' תלה הכוחל והמנפפת או אשישה וכיוצא בהן ביחד אלא אחר אביי מדרבנן כדי שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול: פירוש אחר אביי אין העטם בחיבור חליית המשמרת מפני שהוא עושה אהל אלא אסור חלייתה מדרבנן שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול: והנה למדת שהאיסור מדרבנן הוא חליית המשמרת לפי שבמשמרת עושה מלאכה וחייב סקילה לפיכך אסור חלייתה ודכותה אחרין שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול: אבל חליית הכוחל והמנפפת וכיוצא בהן מותר לפי שאין עושין בהן מלאכה שחייבין עליה סקילה ולא אחרין כפי הדין שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול דאם כן לא יאכל כדרך שהוא אוכל בחול ולא יסב כדרך שמשב בחול וזה דבר ברור הוא למבין שאין אהה מוצא לעולם דברים שאסור חכמים משום שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול אלא דברים שאפשר שירגילו למלאכה כגון מי ששברה לו חצית של יין [או של שמן] לא יספג ביין ולא יטפח בשמן שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול שאם חסרו לו שמה יבא לידי הסיטה: נחפורו לו פירות בחצר לא יקן לחוד הסל או לחוד הקופה שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול: שאם חסרו לו שמה יבא לידי שימור וכן בחליית המשמרת שמה יבא לשמר אבל חליית הכוחל והמנפפת וכיוצא בהן מותר ולא אסורו חכמים שאין שם דבר לחוש שמה יעשה וכו': משה ב"ר מייסון זצ"ל

קעץ

שאלה על ענין שאמרת שלא מלאו ר' יהודה ורבי שמעון שחלקו במקלקל אלא בחובל ומבעיר (שבת ק"ו):

תשובה דבר ברור הוא שהחובל והמבעיר מקלקלין הן ולפיכך הן פטורין: דהכי אמרינן בגמרא חובל ומבעיר אינה משנה כלומר זאת המשנה שחייבה החובל ומבעיר אינה משנה שסומכין עליה לפי שכן מקלקלין ופטורין ואם תמצא לומר משנה ויחייב חייבין אין לך דרך שיהא החובל חייב אלא חבל כדי ליקח דם לכלבו וכן המבעיר כדי ליקח האפר שיתמא שלא חבל והבעיר דרך השפחה כדי שיהא מקלקל: הנה למדת שהחובל והמבעיר דרך השפחה מקלקלין הן ועיקר מחלוקת רבי יהודה ורבי שמעון אינה מזהה אלעו בכל החלמוד ולא בחוספתא ולא בספרא ולא בספררי: ונראה לי הדברים שמחלוקתם בדבר זה באותן הצריחות שלא נכתבו כגון מתיתא דבר קפרא ורבי הושעיא ומבריהם

לעמידה בכך. היאך עלה על דעתכם להעמיד דבר זה אם קידש על חנאי וגירש כשאתם וחרם וקדש קדוש שניים ומה הם הקדושים השניים אם על חנאי קידש אותם ובעל סחם היינו בעיני מה העילו הקדושים הראשונים וכבר נחנשה מהם ואם סחם קידש בפעם שניים ובעל מה מקום נשאר כאן לספק הרי קידש סחם ובעל סחם. ואם בעל אחר הגירושין סחם היינו קדושים בביאה ואין כאן מקום לישאל. ודאי אין ראוי להעמידה אלא כמו שפירש בעל ההלכות הרב רבינו יצחק אלפסי ז"ל שכבר פירש זאת ההלכה בהלכות שלו פירוש מבואר ומדוקדק ומשם תעמדו עליו וכל אותם הדברים אליבא דשמעתא נינהו:

משה ב"ר מיימון זצ"ל

קפא

שאלה אדם שהוא רגיל בשחיטת בהמה חיה ועוף ושחט כמה שנים פעם אחת נכנס ושחט לעצמיו גוים כדי למכור לישראל ובדק את הסמך קודם ששחט כדת ואחר ששחט בדק בזה ומואלה פגומה ויפסלה הבהמה הואיל ומהלך הסמך פגומה דמישינן שמה בעור נפגמה. יבאר לנו אדונינו אם השוחט חייב בחסרון דמי הבהמה השחטה הואיל וחמכר לגוים בפחות ממה שמכר לישראלים או דילמא כיון דרגיל הוא מומחה הוא ואינו חייב:

תשובה חייב לשלם:

משה ב"ר מיימון זצ"ל

קפב

לרבינו הגאון הגדול פרנא ורבנא ה"ר יעקב (*) זצ"ל אלפסי פקיר אליאמנה:

שאלה יורינו רבינו ראובן משכן חזרו אלל שמעון בכך וכך זהובים על זמן קצוב ואמר לו ראובן לשמעון רגלך שתייחתי לדור בחצרי ואני נותן לך בכל שנה כך וכך זהובים כל זמן שתמשיך משכנא זו בידך אמר לו שמעון הן היחוי שמעון בחצר והיה ראובן נותן לו לשמעון בכל שנה מה שפסק עמו כיון שהגיע זמן המשכנא ליפדות אמר ראובן לשמעון אינו נותן לך אלא מה שנשאר לך בידי מן המלוה שהייתי נותן לך בכל שנה כך וכך שכירות:

(*) כך נמצא בספ"ה ואולי הוא לאפי בעל הלכות:

נכנס בבית זה ונטל הקורדוס ועשה בו לרצו וקחוריו לזוית אחרת גם זה רשע שכל שאל של מדעת גולן הוא ולפיכך יעמא כל שבצית ואי אחא יכול לומר כך בכר שאין אדם שואל כר ומחוריו בעצמו שאין בדבר זה חשולת שהרי אינו כלי שיעשה בו מלאכה. ואלו נכנס לבית זה אדם רשע כגון גנב או גול ומוכס וגבאי היה נטול הכנר והולך לו ומאחר שנמלא הבית כמוה שהוא ולא חסר כלום הרי כל שבו בחזקת טהרה נשמה ונאמר לא נכנס לכאן אלא אדם טהור כלומר חבר:

משה ב"ר מיימון זצ"ל

קעט

חשובות שאלה על ענין אן אדם עושה בעילתו בעילת זנות. הקשית עליה הא דאמרין (כחובות ע"ד) שזויה רבנן לבעילתו בעילת זנות. ועוד אמרתי כינו דמי אי דאיכא אישות. אין אנו אומרים שמה לשם זנות נחזון שחזקה אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות אלא אומרים כל הבעל אינו בעל אלא לשם אישות והואיל ובעל בפנינו הרי זאת לריכה גט שאין זה חולה בעילתו בקידושין הראשונים שמה יפסלו או ימלא בהם טעות וממלאה בעילתו בעילת זנות. מה דשויה רבנן לבעילתו בעילת זנות אינה קושיא דרבנן הוא דשויהו אבל הוא לא עשה בעילת זנות ולא נחזון אלא לבעילת אשתו. ולעולם כל ישראל בחזקה זאת עד שיבאר שאלף הבעל דרך זנות ואין אנו אומרים בו חזקה שאם כן ממלא כל מי שזויה עם פניה בעדים לריכה ממנו גט וליכא מאן דאמר דסליק אדעהיה למימר הכי. ללא אמרין לעולם חזקה בכל מקום אלא בסחם הדברים אבל בפירושם הדבר ברור:

משה ב"ר מיימון זצ"ל

קפ

שאלה על ענין המקדש על חנאי וכנס סחם וכו' (כחובות ע"ג) וכחבסם בשאלות שלכם שיש מי שפירש כגון שבעל ושהה וחזר ובעל. ויש מי שפירש כגון שבעל וחזר ובעל. ותמהם ואמרתם למה לא העמידו המפרשים כגון שגירש והחזיר שהדעת נטעה לכך. וכן הוא חורף דברים:

תשובה כל הני פירושי דאמריתו לית בהו ממש ולא חזו לעיוני בהן שהם דברים שאין בהם טעם כלל ומעולם לא שמעו. וראוי לחמור מן התמיהה שתמהם ואמרתם למה לא העמידו אשה אחת כעין שתי נשים כגון שגירש והחזיר. ואי אפשר

קפה

שאלה ילמדנו רבינו מהו דאמרינן (ב"מ מ"ה) כל אגר נער ליה אסור :
תשובה כך כירושו כל מאן דמוזן מידי לחבריה באשראי והסוף עליה בדמי אוחו המקח בשכר שממחין עליו בדמים לזמן אסור וכו' פירוש כל אגר נער ליה אסור :

קפו

שאלה ילמדנו רבינו מאן דמחמייה לחבריה עליה כבשרי סהדי במונא דליה ליה גבי ואחו חלחא סהדי ואסהידו דאורי קמייכו דכבר פרעיה יהליה דילא מאי דאיתמר לן משמיה דרבא רחמנא דשאי ליה היכא דאסהידו דאורי קמייכו מהיכא דאסהידו דפרעיה יהליה באפייכו וקא גמר לה להא מילחא מדין הכחשה וזוהי (ב"ק ס"ה) ואיעריך למיקס על ציוריה מיניה :
תשובה האי מאן דמחמין ליה לחבריה כבשרי סהדי וקא אמר דשמיך לך משמא דין הכין הוא כדשמיך לך דשאי לן בין מאן דמסהיד ואמר ליה למלוה קמאי ידי פרע לך ההוא שטרא וזין מאן דמסהיד עליה דמלוה ואמר ליה אח אודית קמן ואמר לן הו עלי סהדי דמודינא קמייכו דההוא שטרא דהו לי גבי ההוא פלניא דפרעיה יהלי ולא אשחיר לי עליה מידעם ודמיא הא מלחא לעידי הכחשה ועידי הוזה דעדות מונחשת היינו טעמא דלא הויא עדות משום דחרווייכו כחדא מלחא קא מסהדי הני מנכשי הני והני מנכשי הני אבל עדי הוזה לאו בההיא מלחא קא מסהדי גבייכו אלא אשהדי גופייכו קמסהדי ואמרי להו אן סהדי עלייכו דההוא יומא דקא אמריתו דקטליה ביה פלניא לפלניא באחרא פלניא דבין היותן בההוא יומא באחרא פלניא דלא איפשר מימטי מיניה לההוא אחרא בחד יומא ובהכי מחזוני והס הכי נמי כדאמר ליה בעל השטר לא נאפרעתי כלום לא אמרי ליה הני סהדי אין קמן דידן פרע לך דהא איכו קא מחמין ליה למלוה טפי מינייהו אלא עליה ידיה קא מסהדי ואמרי ליה אח אודית קמן דפרעך דלא מני למימר להו לא אחינא לכו מידי וכך הדין :

קפו

כתב הגאון רבינו הא"י מי שנתחייב שבעה ואינו חוצה לישבע לא פטריק ליה אלא אם מחל

תשובה עמדתו על השאלה וכך הדין ודאי רביה קאנא היא ויוצאה בדיינים דאפילו למאן דשרי (ב"מ מ"ה) משנתחא בנכחא הכא אסור דרביה קאנא היא הילכך בעי למחשב כל מאי דשקיל מיניה בכל המהו שני ומגבי להי מדמי-משכונא ושארית יהיב ליה : ומשכונא בנכחא דשאלה עלה אן לא שרינן לה דאבך רביה הוא והכי מורו בה כל רבנן קשישי דאסירה :

קפו

שאלה במכירת מטלטלין באשראי ילמדנו רבינו : ראובן זבין לה מידי לשמעון באשראי וקא שוי ההוא מידי ארבעה זוזי חבניה יהליה איכו בחמשה ואיתנהו לזוזי לבניה מי אמרינן כיון דאיתנהו לזוזי אחולי קא מחיל גביה כדכר נחמן דאמר (ב"מ מ"ד) האי מאן דיהב זוזי לקיראה והא לזון ארבעה ויהב ליה איכו חמשה איתנהו שרי ליחנהו אסור חלמא כי איתנהו לקיראה גביה אמרינן אחולי קא אחלינהו גביה הכא נמי כיון דאיתנהו גביה אחולי קא מחולינהו לזוזי גביה או דילמא בפרי אמרינן בזוזי לא אמרינן :

תשובה מאן דמוזן מידי מחבריה באשראי בטפי ממאי דשויה וכו' וקאמר חמאי לא אמרינן כדכוז זוזי גביה אחולי חולי גביה בזוזי כדאמרין דכהו פירי גביה ליכא למימר בדמי אחולי חולי דמי לא יקרי ולא זילי דלא עבדי אינשי דמחולי הילכך לא אמרינן הכי :

קפו

שאלה ילמדנו רבינו ראובן שמכר חפץ לשמעון באשראי והלך שמעון והכניסו לשוק ולא מלאו שוק אלא פחות מחותן דמים שלקחו בהן והעמיד עליו עדים וכשבא זמן הפרעון אמר שמעון לראובן איני נותן לך אלא הדמים שהיה חפץ שלך שוק שהרי הכנסתיו לשוק בפני עדים ולא היה שוק אלא כך וכך מהו חייב ליתן לו אותן הדמים שלקחו בהן מן המוכר :

תשובה זו אבך רביה היא ואין מוציאין אותה בדיינים לא מן הלוה למלוה ולא מן המלוה ללוה לפיכך אין אנו מחייבין אותו לפרוע לו אלא אותן הדמים שהיו שוין בשוק : ואם אותו המוכר אין דרכו למכור את סחורתו בשוק אלא למי שבה וחובע המקח לקטת הילכך מחייבין אותו ליתן לו דמים ששוין על ידי החובע ושמן כמה יש בין החובע למכירה בשוק ונותן לו :

תשובות הרמב"ם

העשויין להשאל ולהשניר והקרובים לא עליהם לא שבוה ולא חרס שאפטרופוס של יחומים חובה עליו לטעון בה כדלמריין בההוא אפטרופא דלחא לקמיה דאב"י אמר ליה חנן עשהא סימן אחד אבד אה זכחו אמר ליה ההוא אפטרופא חי הוה אבוכן דיתמי קייס הוא טעין ואמר חלם אחד עשית לוי אמר ליה שפיר טענתו וכו' עד אמר אב"י הילכך האי מאן דמוקיס אשטרופא מוקיס כי האי גונא דידע להפוכי בזמנא דיתמי :

קצ

שאלה יוריו רביו המקבל עיסקא מה הוא על הפקדון שומר שכן או שומר חנם :

תשובה הכין חזין דאע"ג דלמריין דעיקא דפלגיה מלוה ופלגיה פקדון הכין טעמא דמילתא בחזרת מלוה שהוא חייב באחריותו ובחזרת פקדון שיש לבעליו ליעול מה שהוא מריח ולא זה כמלוה מכל פניו ולא זה כפקדון מכל פניו דהא קאמרי אמרי נהדרעי השתא דלמריין פלגא מלוה אי בעי ליה למשחא ביה שכר שחי דלמריין רבא להכי איקרי עיסקא דלמריין ליה לאיעסוקי ביה יבצחיה ויהלך ולא למשחא ביה שכר ופקדון נמי לאו למיחב לעטוריה יבצחיה ויהלך אלא לאיעסוקי אלא לית עליה למעבד כמא דעבדי חגריי בבי האי מלחא ודאי חס יס בהם שמקילין ויש בהם שמחמירין מיחייב למעבד כחומרא ולעטורי כמאן לעטורי אכל בשמירת שומר גרידא לית עליה ולא אפילו כשומר חנם במאי דרגילין חגרי לאוקילו ביה לא וראה דאפילו שומר שכן היכא דלא שמר כספיו בקרקע ונגיבו חייב לשלם ומקבל עיסקא לא מני כל אימת דנפיק ואעל למחוי כספים דאית בידיה שמורים בקרקע והילכך אם עשה כדרך שהסוחרים עושין כיוצא בו לא מיקרי ולא יחייב כוליה ההוא מידעם ולפוסה דין עיקרא הוי דינא בכל מילי :

קצא

והא דלמריין בענין השואפין נעשין שומר שכן זה לוח ודיקתיו מיניה דשני אומנים שגילו כלים לעשותם ביחד והשכר בניהם לאמנע ובה אחד מהם להחזיר כלי אחד מהן לבעליו ונפל מידו בפשיעה והשכר החסידי שחפסו לשלם עמו לפי שהיא פשיעה בבעלים דהא אין שני שותפין חייבין בחיוב שומרי שכן אלא כגון שומר לי היום ואני אשמור לך למחר : שייחתי בדבריס

לו חבירו כך הוא האמת שבוה דאורייתא לא הפכין אלא אם נחרו שניהם ובדברכן הפכין :

קכ

שאלה ילמדנו רביו ברלובן שהיה לו שטר חוב על שמעון ומח שמעון וחבצ רלובן יורשי שמעון בשטר שבידו ואמרו לו לא הניח לנו כלום ולא ירשנו ממנו כלום ילמדנו רביו הדין בזה ויבא שכרו כפול מן השמים :

תשובה כך אנו רואין בדין זה שאם בעל השטר טוען שבירא לי שירשו מאביהם ממון או מטלטלין והם אמרו לא ירשנו כלום הוה ליה כמי שטוען אח חבירו מנה לי בידך והלה אמר אין לך בידי כלום ששבע שבוהת היתה ונפטר : ואם החובע טוען טענת שמה ואמר שמה ירשתי מאביהם אין לנו אלא חרס סהם דין כל טענה שמה :

קכא

שאלה רלובן שהיה משכון ביד שמעון בחמשים ומח שמעון והיה בנים קטנים ובה רלובן לחבצ אח המשכון מיד יורשי שמעון ואמר להם שהוא כך לוחא המח שהוא ממושכן בידו במאה וטען רלובן ואמר לו ישבעו הקרובים שכן לוח המח ואחן מאה : ואמר לו הדיין אין על הקרובים שבוה שחיו שלהם אלא אם ראה רלובן ימן מאה וישימו לוחה על ידי שליט עד אשר יגדלו היחומים וישבעו שבוהת היוורשין שלא פקדנו אבא ושלא מלינו בחשבונותיו כלום וטעלין ממונס מתחת ידי השליט יוריו מוריו ושכרו כפול :

תשובה כך אנו רואין שיפה אמר הדיין אלא שאין מן הדין שחנחן המאה כולה על ידי שליט שהרי הוא מודה בחמשים אלא חנחן להם החמשים והחמשים הנשאר שחיו מודה בה הוא שחנחן על ידי השליט : ודברים אלו אם המשכון שוח מאה אכל אם המשכון אינו שוח מאה אין עליו לחת אלא כדי דמיו בלבד לפי דמיו כדלמריין יכול לטעון עד כדי דמיהן והכי מילי היכא דהוי משכון מדברים שאין עשויים להשאל ולהשניר אלא אם המשכון הוא מדברים העשויים להשאל ולהשניר כמה דלמריין מנו דאי בעי לומר שאיל הוא בידו כי אמר נמי רלובן משכון הוא בידו בחמשים נאמן דשלה חנינא בר אבא דברים העשויין להשאל ולהשניר ואמר לקוחין הן בידו אינו נאמן : ורבה אמר אפיק זמא דסרבאל וספרא דאגדתא מיתמי בדברים

מ

תשובות הרמב"ם

אחז דברים אין נאמנין כבר השבנו על שאלתם וכן הדין וכתב יצחק אלפסי :

קצה

שאלה ראובן לקח משמעון מטבע זהב שידור בבית אחד בחצרו ששה חדשים ושאר שמעון בבית ולא שאל השוב ה' וראובן כאשר ראה שלא שאל ממנו מטבע ה' לא נחן לו שום דבר ויהי כי ארבו לו שם הימים שאל שמעון המטבע ה' ויהי כמשיב ראובן יש לי עליך שכירות שנה אחת חוצה השכירות והשאר אתן לך יוריו רבינו אם ראובן יוכה בטענתו זו או לא יובא שכת"ה :

תשובה השנה חדשים שדר בהם בחורח משכנתא יתן עליו נכיתא כפי המנהג באותה העיר ואין לר"ך שכירות אלא יתן הכינתא כמנהג העיר במשכנות ואשר דר אחר ששה חדשים הלו לר"ך לפרוע שכירות שלא נהנה משענה לכל זמן שחמשך משכונה זו ואפילו שמטבע זו נהנה לו לשם משכונה אבל אם אמר הלוי ואתן לך בית שחדור ששה חדשים או יהיה בזה רבינו קלואה ולר"ך לחשב כל השכירות ולפרוע לו השאר אם ישאר :

ובתב יצחק

קצו

שאלה יפרש לנו אדונינו ירום הודו במה שאמר (ראש השנה דף ר') ויש אומרים אף לשכירות בחים דתייאר המסכיר בית לחברו מונה שנים עשר חדש חזים ליום וכו' עד ונתא קמא דבריתא ונתא דידן בניסן נמי משכח שכיחי קטריי איך חתיה ההלכה אחר אלו הסיחאות בראש השנה לשכירות בחים אם בניסן או בחשירי ונפקא מינה אם אמר לשנה זו איך הוא יוריו רבינו ושכרו כפול :

תשובה ההלכה כתא דידן ונתא קמא דבריתא שאם אמר לשנה זו כיון שהגיע יום אחד בחשירי עלתה לו שנה וכן הדין :

קצו

שאלה ראובן קנה משמעון יין בארבעה דינרים וארבעה זוזים ונתן לו השלשה דינרים ועל הדינר וד' זוזים נחן לו שטר ויהי לימים שאל שמעון השאר ואמר לו ראובן לא אתן לך פרוטה קטנה עוד שש לי עדים שבזמן שקניתי ממך היין לא היה שזה כי אם שלשה דינרים ושמעון אומר אני לא מנחתי לך

אלו וזקיקא דדייקתו מינה בטעות דיקתו לה דלא אמרינן פשיעה בצעלים אלא במזמן של צעלים גופייהו הנעשים שאולים עם ממונם אבל שני עושי מלאכה אין לאחר מהם מומן אלא חבירו כדי שיהא השאלחו בצעלים אלא מומן של אחרים הוא כי מה ענין שמירה בצעלים בכלל אין כאלו שמירה בצעלים הילכך הפושע בכלי שנשבר מתחת ידו הוא החייב בתשלומין ואין חבירו חייב כלום :

קצה

שאלה ילמדנו רבינו ירום הודו בראובן ששכר בית משמעון לשנה אחת בחשבו שהשנה שנים עשר חדש והיתה השנה מעוברת ואינו יודע ראובן בזה יוריו רבינו הדין בזה ושכרו כפול :

תשובה אם ידע או לא ידע הכל שזה שהרי אמרו המשכיר בית לחבירו לשנה ונתעברה השנה נתעברה לשוכר זה העבור ודאי שידעו לאחר שהשכיר הבית ואמרו נתעברה לשוכר וכן הדין :

קצו

שאלה ילמדנו רבינו בראובן שיש לו בית למכור ונתנו לו בעד הבית תמנה משקלים ובה שמעון וקנאה במנה ושער שימחין לו על שאר המעות יוריו רבינו אם חייב שמעון העשרה דינרים או לא אם נאמר שלא הוסיפו אלא על שימחין על המעות :

תשובה ראשונה עיני שאלתם והיא אבק רבית והוא אסור ובה אמרו ר"ל (ב"מ מ"א) כל אגר נטר ליה אסור ואמרו רבית קלואה יולאה בדיינים וכיוצא בזה שאמרו יולאה דהיינו שחזירות מן המלוה ללוה ואפילו לקחה ממנו והיתה עמו ואבק רבית אינו יולא בדיינים אם לקחה המלוה אלא אם לא לקחה אינו יכול לחסה לו וכן הדין :

קצו

שאלה יוריו רבינו אם אמרו העדים מעשה שהיה כך היה ושכחנו מלוכתו בשטר אם יקבלו דבריהם או לא :

תשובה יקבלו דבריהם בזה במה שאין חזרין בעדותן אבל הוסיפו עליו מפני ששכחו וכאשר אמרו תנאי היו דבריו נאמנין אלא אם אמרו העדים לא ידע אלא מה שיש בשטר לא פחות ולא יותר על מה שדברנו לפניהם לבד ואמר קך הוסיפו

חשובות הרמב"ם

במשיכת הקטנר נילג קנה אך בואח שמחיר עשרה לטרין מהניל"ג. ואינו צריך נוחו ה"ל לבקש לו ל"ך לחת לו שאין קוין בחליפין אלא משקל בעד משקל דהיינו שאם יש לשיניהם מאה הנה מה טוב ואם לאו יתן אחד מהם לחברו עד שיעור מה שנוח לו. וא"כ אינו צריך לקנות שום דבר. ומה שאלל על החילופין מצלי שישומו בדמים אם יקויים או לא מפני שאמרו (סס) חמורך בכמה בכך וכך פרחך בכמה בכך וכך. אשיבך שלא היחה כונתם ז"ל באמרם כך וכך על שלא יתקיימו החילופין כי אם צשיסום בדמים אלא אמרו זה כי כך אורחא דמלחא תראה אמרם ז"ל בשופטי עסקין דלא קפדי. ואמנם מה שאללם אם בחליפין יש אונאה או אין אונאה. כנראה מהלמוד שאין זו אונאה והוא אמרם ז"ל תכור לו באלו קנה ומחיר אונאה דמכור לי באלו קאמר כלומר כיון שלקחם לשם מכירה יש בה דין אונאה והחורה אמרה וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה בממכר הוא דלואכריה רחמנא בבא חזו אכל בחליפין לא וכך הדין: וכתב יצחק אלפסי

ר

שאלות מר יצחק אל גיאני אשר שאל מן מר יצחק הרב
אל קלעי זכ"ל:

הביננו אשר נעלם — ואל נהיה כרך נכלם
פחה פך לאלם הוא — בלא בינה מאד נאלם
והשואל בלי קו יש — עלי נשאל להשכילם
בנחת לא בועף פן — יהו בושים במשאלם
ועת חנע חשובתם — אליהן יפצחו קולם
יברכוך בצאת ובבא — ביחד גם במקהלם
ושלום רב לרבינו — פרי צדיק יסוד עולם

שאלה רוינא זנן ארעא אמירא דרבינא קא סבר רבינא לסלוקי משום דינא דבר מלרא אמר ליה רב ספרא בריה דרב ייבא לרבינא אמרי אנשי ארבעי לללא ו'ארבעי לללא והיולא פירושו ארבעה זוזים לאומן שהוא הבורסקי וארבעה זוזים למי שמועד את העור ומשל זה אינו דומה בעיניו (בתרא דף ה'): **תשובה** כך שמענו פירושו ארבעה ככרות אוכל העבדן שמעבד את העורות ביום שהוא עני וארבעה ככרות אוכל בעל העורות שהוא עשיר. מה יחרון לזה על זה משל זה אמרו רב ספרא לרבינא כדי שיכא מואם בזה העולם ויסתפק במה שיש לו מן הנכסים ואל יבקש לקנות יותר כדי שיהא רוינא בקרקע שלקח ולא יסקלנו בדינא דבר מלרא:

אלא בארבעה דינרים וארבעה זוזים יורינו רבינו הדין בזה ושכרו כפול:

תשובה זה הוא אבק רבית אם יש עדים שזה היין לא היה שזה כי אם שלשה דינרים ושזה המעות אשר חייב לו בשטר זה הוא מן היין ולא לא יתן כי אם השלשה דינרים אשר היה שזה בשעת המקח. ואם תמחלה לקח יותר ממה שהיה שזה לא יחזור שום דבר ואם לא נתן דמי שניו עדיין או יגמור לו עד כדי שניו ולא עוד וכך הדין:

קצח

שאלה בהקדמת מעות למונות: **תשובה** ומה שזנה לחת לבעל המונות אם אלו המונות מניס בשוק לקנות ופסק עמו כשער השוק או חייב בעל המונות לחת לו על מה שפסק עמו אם ימלא עמו או לא ימלא. ואם אינו רוצה ליתן לו צריך שקבל עליו מי שפרע:

קצט

שאלה מה יאמר הרב העניו מופת הדור ויחידו מרנא ורבנא ר' יצחק בן כבוד מרנא ר' יעקב ל"ע בראובן ושמעון החליפו (קטנר נילג) בעד (קטנר לך) וקבל ראוון קטנר הילג הח' ובא לידו ורשחו. אחר זה בא שמעון לקבל הקטנר לך ה' ושקלו ומלאו חסר. עשרה ליערין מה יהיה הדין בזה. אם יהיה החילוף בטל אם יראה אחד מהם לבעלו או יהיה קיים ועל ראוון להשלים לו העשרה ליערין אשר חסר מהל"ך אשר נתן לו ויחסם לו להשלים. או לא יתקיימו החליפין אלא במה שהיה במלא ועל שמעון ליקח מה שיש בעין ויכנה גם כן עשרה ליערין מהניל"ג עבור העשרה ליערין ל"ך. וכמו כן אם החליפו שנים סחורה בעד סחורה אם צריך לשום אונאה בדמים או לא ויסמוך על מה שאמרו וכל המתטליין קוין זה את זה והנה מלאנו שאמרו בזה (קדושין דף כ"ח) פרחך בכמה בכך וכך חמורך בכמה בכך וכך וכו'. וכך אם החליפו סחורה בסחורה ויש דמים ביניהם אם יש בה אונאה או אין בה אונאה כי יש מעות ביניהם. ויורינו רבינו הדין בזה ומלח ה' תהיה משכורתו שלמה:

תשובה עמדנו על שאלתם זו וראינו שכיון שקבל ראוון קטנר הניל"ג והביאו לביתו שזו היא משיכה מעלייתא ויחן לשמעון הל"ך המאי ולא איכפת. אם חסרו העשרה ליערין והחששים ליערין המעייס